Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Tredje Afdeling)

6. februar 2014*

»Konkurrence — karteller — markedet for tin- og ESBO/estere-varmestabilisatorer — beslutning, der fastslår to overtrædelser af artikel 81 EF og artikel 53 i EØS-aftalen — rådgivningsvirksomhed, der ikke driver virksomhed på det omhandlede marked — bøder — annullationspåstand — begrebet virksomhed — princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel — overtrædelsens varighed — forældelse — den administrative procedures varighed — rimelig frist — ret til forsvar — for sen underretning om undersøgelsesproceduren — loft på 10% af omsætningen — sanktioner for to overtrædelser i en enkelt beslutning — begrebet en enkelt overtrædelse — påstand om ændring — bøders størrelse — overtrædelsens varighed — den administrative procedures varighed — retningslinjer for beregningen af bøder af 2006 — afsætningens værdi — symbolsk bøde — fuld prøvelsesret«

I sag T-27/10,

AC-Treuhand AG, Zürich (Schweiz), ved advokaterne C. Steinle og I. Bodenstein,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved F. Ronkes Agerbeek og R. Sauer, som befuldmægtigede, bistået af advokat A. Böhlke,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2009) 8682 endelig af 11. november 2009 om en procedure i henhold til artikel 81 EF og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/38589 – Varmestabilisatorer) og, subsidiært, en påstand om nedsættelse af de pålagte bøder,

har

RETTEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, O. Czúcz, og dommerne I. Labucka (refererende dommer) og D. Gratsias,

justitssekretær: fuldmægtig C. Kristensen,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 18. september 2012,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

Sagens baggrund

1 Den foreliggende sag drejer sig om Kommissionens beslutning K(2009) 8682 endelig af 11. november 2009 om en procedure i henhold til artikel 81 EF og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/38589 – Varmestabilisatorer) (herefter »den anfægtede beslutning«, hvoraf et resumé er offentliggjort i EUT 2010 C 307, s. 9).

2 Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber fastslog i den anfægtede beslutning, at et bestemt antal virksomheder havde overtrådt artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) ved at have deltaget i to komplekser af konkurrencebegrænsende aftaler og former for samordnet praksis, der dækkede hele EØS-området, og som vedrørte dels tinstabilistatorsektoren, dels sektoren for epoxideret sojaolie og estere (herefter »ESBO/estere-sektoren«).

3 Den anfægtede beslutning fastslår, der foreligger to overtrædelser vedrørende to kategorier af varmestabilisatorer, der udgør produkter, som tilføjes produkter, der er fremstillet på grundlag af polyvinylchlorid (PVC) med henblik på at forbedre deres modstandsdygtighed over for varme (tredje betragtning til den anfægtede beslutning).

4 Ifølge den anfægtede beslutnings artikel 1 består begge disse overtrædelser i fastsættelse af priser, opdeling af markederne ved hjælp af salgskvoter, opdeling af kunder og udveksling af følsomme forretningsoplysninger, navnlig om kunder, produktionen og salg.

5 Det er anført i den anfægtede beslutning, at de berørte virksomheder deltog i disse overtrædelser i løbet af forskellige perioder mellem den 24. februar 1987 og den 21. marts 2000 med hensyn til tinstabilisatorer og mellem den 11. september 1991 og den 26. september 2000 med hensyn til ESBO/estere-sektoren.

6 Sagsøgeren, AC-Treuhand AG, hvis hovedsæde er beliggende i Zürich (Schweiz), er en rådgivningsvirksomhed, der udbyder et »komplet sortiment af skræddersyede ydelser til nationale og internationale organisationer og interesseorganisationer«, idet det præciseres, at det ligeledes fremgår af den anfægtede beslutning, at denne virksomhed beskriver sine ydelser på følgende måde: »forvaltning og administration af schweiziske og internationale erhvervsorganisationer samt sammenslutninger og nonprofitorganisationer; indsamling, behandling og udnyttelse af markedsoplysninger; præsentation af markedsstatistikker; kontrol af de meddelte tal hos deltagerne« (66. betragtning til den anfægtede beslutning).

7 Sagsøgeren blev dannet i november 1993 og registreret den 28. december 1993, efter at ledelsen havde overtaget en afdeling af Fides Trust AG (herefter »Fides«). Sagsøgerens virksomhed blev inden overtagelsen udøvet af Fides. Sagsøgeren fortsatte sin virksomhed, med de samme personer, og sin levering af de samme ydelser til sine medlemmer og var bundet af de samme forpligtelser (67. betragtning til den anfægtede beslutning).

8 Fides og sagsøgeren organiserede flere møder (ca. 160) vedrørende de karteller, der er genstand for den anfægtede beslutning (herefter »Fides-møderne« og »AC-Treuhand-møderne«), mellem 1987 og 2000 (68. og 111. betragtning til den anfægtede beslutning).

9 S. var den person, der på vegne af Fides og derefter af sagsøgeren »animerede« de omhandlede møder i overtrædelsesperiodernes fulde længde (68. betragtning til den anfægtede beslutning).

10 Den anfægtede beslutning holder sagsøgeren ansvarlig, idet denne har spillet en central og lignende rolle i de to omhandlede overtrædelser ved at organisere møder for deltagerne i kartellet, hvor sagsøgeren var til stede og deltog aktivt, ved at indsamle og levere oplysninger til deltagerne om salg på de omhandlede markeder, ved at tilbyde at fungere som mægler i tilfælde af spændinger mellem de berørte virksomheder og ved at opfordre parterne til at indgå kompromiser, hvorved disse aktiviteter blev udøvet mod vederlag (108.-129., 356.-359., 380.-387., 668., 669. og 744.-753. betragtning til den anfægtede beslutning).

11 Den anfægtede beslutning blev vedtaget som resultat af en undersøgelse, der blev indledt, som følge af at Chemtura den 26. november 2002 havde indgivet en anmodning om bødefritagelse i henhold til Kommissionens meddelelse af 19. februar 2002 om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT C 45, s. 3) (79. og 80. betragtning til den anfægtede beslutning).

12 Den 12. og 13. februar 2003 gennemførte Kommissionen kontrolundersøgelser i forretningslokalerne hos CECA (Frankrig), Baerlocher (Tyskland, Frankrig, Italien og Det Forenede Kongerige), Reagens (Italien), Akcros (Det Forenede Kongerige) og Rohm & Haas (Frankrig) i medfør af artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i […] artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81).

13 Under den kontrolundersøgelse, der blev foretaget hos Akcros, anførte dennes repræsentanter over for Kommissionens tjenestemænd, at visse af dokumenterne var beskyttet som følge af den fortrolighed, der gælder for korrespondancen mellem advokater og klienter (81. betragtning til den anfægtede beslutning). Kravet på denne beskyttelse har siden været genstand for søgsmål, der blev anlagt den 11. april 2003 og den 4. juli 2003 ved Retten, og som gav anledning til Rettens dom af 17. september 2007, Akzo Nobel Chemicals og Akcros Chemicals mod Kommissionen (forenede sager T-125/03 og T-253/03, Sml. II, s. 3523), der frifandt Kommissionen (84.-90. betragtning til den anfægtede beslutning) (herefter »Akzo-sagen«).

14 Den 8. oktober 2007 og efterfølgende ved flere lejligheder i 2008 tilstillede Kommissionen de involverede virksomheder begæringer om oplysninger i henhold til artikel 18 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i […] artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) (91. og 92. betragtning til den anfægtede beslutning).

15 Sagsøgeren var adressat for en første begæring om oplysninger den 8. oktober 2007 (herefter »anmodningen af 8. oktober 2007«).

16 Sagsøgeren nægtede at besvare Kommissionens begæring af 5. juni 2008, for så vidt angik sagsøgerens omsætning på verdensplan, og begrænsede sig til som besvarelse af en supplerende begæring om oplysninger at fremsende sit svar til Kommissionen i den sag, der resulterede i Kommissionens beslutning 2005/349/EF af 10. december 2003 om en procedure efter […] artikel 81 [EF] og EØS-aftalens artikel 53 (Sag COMP/E-2/37.857 – Organiske peroxider) (EUT 2005 L 110, s. 44) (herefter »sagen om organiske peroxider«).

17 Den 17. marts 2009 vedtog Kommissionen en klagepunktsmeddelelse, som blev tilsendt flere selskaber, herunder sagsøgeren, den 18. marts 2009 (95. betragtning til den anfægtede beslutning).

18 Sagsøgeren svarede på Kommissionens klagepunktsmeddelelse ved meddelelse af 25. maj 2009.

19 Kommissionen vedtog den 11. november 2009 den anfægtede beslutning.

20 Den anfægtede beslutnings artikel 1 holder sagsøgeren ansvarlig for dennes deltagelse i overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer fra den 1. december 1993 til den 21. marts 2000 og i overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren fra den 1. december 1993 til den 26. september 2000.

21 Hvad angår Kommissionens beføjelse til at pålægge sagsøgeren bøder forkastede Kommissionen de argumenter, som de berørte virksomheder fremførte, hvorefter den suspension, der resulterede af Akzo-sagen i medfør af artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003, udelukkende fandt anvendelse på parterne i nævnte sag, dvs. Akzo Nobel Chemicals Ltd og AkcrosChemicals Ltd. Kommissionen var således af den opfattelse, at nævnte suspension havde en erga omnes-virkning, således at forældelsen var blevet suspenderet med hensyn til alle de virksomheder, der var berørt af undersøgelsen, herunder sagsøgeren (672.-682. betragtning til den anfægtede beslutning).

22 Kommissionen bemærkede endvidere, at Retten har tiltrådt, at en rådgivningsvirksomhed, der bevidst bidrog til et kartel, kunne holdes ansvarlig som medophavsmand til overtrædelsen (Rettens dom af 8.7.2008, sag T-99/04, AC-Treuhand mod Kommissionen, Sml. II, s. 1501, herefter »AC-Treuhand I-dommen«).

23 Med henblik på at fastsætte bødernes størrelse anvendte Kommissionen retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 (EUT 2006 C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«).

24 Den anfægtede beslutnings artikel 2 har følgende ordlyd:

»For overtrædelse(rne) på markedet for tinstabilisatorer […] pålægges følgende bøder:

[…]

17) AC-Treuhand er ansvarlig for et beløb på 174 000 EUR.

[…]

For overtrædelse(rne) på markedet for ESBO/estere […], pålægges følgende bøder:

[…]

38) AC-Treuhand er ansvarlig for et beløb på 174 000 EUR.

[…]«

Retsforhandlinger og parternes påstande

25 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 27. januar 2010 anlagde sagsøgeren nærværende sag.

26 Ved skrivelser indleveret til Rettens Justitskontor den 12. juli 2011 meddelte Kommissionen, at den i lyset af Domstolens dom af 29. marts 2011, ArcelorMittal Luxembourg mod Kommissionen og Kommissionen mod ArcelorMittal Luxembourg m.fl. (forenede sager C-201/09 P og C-216/09 P, Sml. I, s. 2239), tilbagekaldte sine argumenter, om at suspensionen af forældelsen i medfør af artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 ved Akzo-sagen havde en erga omnes-virkning, herunder med hensyn til sagsøgeren, hvilket Retten tog til efterretning.

27 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Tredje Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og har som led i en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse anmodet parterne om at besvare spørgsmål. Parterne har efterkommet denne anmodning inden for den fastsatte frist.

28 Parterne afgav indlæg og besvarede Rettens mundtlige spørgsmål under retsmødet den 18. september 2012.

29 Retten opfordrede på retsmødet sagsøgeren til at fremlægge sin omsætning for 2011. Da sagsøgeren har imødekommet denne anmodning inden for den fastsatte frist, opfordrede Retten Kommissionen til at fremsætte eventuelle bemærkninger til nævnte dokument. Disse bemærkninger blev fremsat inden for den fastsatte frist.

30 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Den anfægtede beslutning annulleres, for så vidt som den vedrører sagsøgeren.

— Subsidiært nedsættes den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

31 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionen frifindes i det hele.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

32 Sagsøgeren har til støtte for søgsmålet påberåbt sig ni anbringender, hvoraf visse primært er påberåbt til støtte for sagsøgerens påstand om annullation af den anfægtede beslutning og andre til støtte for påstanden om ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til bødernes størrelse.

33 Sagsøgeren har i forbindelse med det niende anbringende, der er påberåbt i stævningen, gjort gældende, at beslutningen ikke blev meddelt virksomheden forskriftsmæssigt.

34 Sagsøgeren har imidlertid på retsmødet bekræftet, at virksomheden – således som den har tilkendegivet i et skriftligt svar på et spørgsmål fra Retten i denne henseende – frafalder sit anbringende om en uregelmæssighed ved meddelelsen af den anfægtede beslutning, hvilket Retten har taget til efterretning.

35 Det er følgelig ufornødent at tage stilling til sagsøgerens niende anbringende.

Om de anbringender, der er påberåbt med henblik på annullation af den anfægtede beslutning

36 Sagsøgeren har med henblik på annullation af den anfægtede beslutning påberåbt sig fire anbringender samt et femte anbringendes første led vedrørende for det første en tilsidesættelse af artikel 81 EF samt af princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel (det tredje anbringende), for det andet en forældelse af Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder i medfør af artikel 25, stk. 5, i forordning nr. 1/2003 (det andet anbringende), for det tredje en tilsidesættelse af retten til forsvar som følge af en for sen underretning om undersøgelsesproceduren i forhold til sagsøgeren (det ottende anbringende), for det fjerde en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist som følge af den administrative procedures varighed (det syvende anbringende) og for det femte en tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 (det sjette anbringendes første led).

Det tredje anbringende om en tilsidesættelse af artikel 81 EF af princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel

37 Sagsøgeren har i forbindelse med det tredje anbringende, der skal undersøges først, gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 81 EF, eftersom sagsøgeren ikke har deltaget i en aftale som omhandlet i denne bestemmelse, der alene omhandler virksomheder, der har indgået en konkurrencebegrænsende aftale, eller som har anvendt samordnede praksisser, men ikke virksomheder, der har begrænset sig til at organisere møder og levere ydelser i forbindelse med konkurrencefordrejende aftaler.

38 Sagsøgeren har indgået en aftale, der ikke havde til formål at fordreje konkurrencen, men at levere ydelser, således at denne aftale ikke henhørte under anvendelsesområdet for artikel 81 EF.

39 Ifølge sagsøgeren kan Kommissionen følgelig ikke pålægge denne sanktioner for en adfærd, der ikke henhører under artikel 81 EF, og Kommissionen har ved at gøre netop dette tilsidesat princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, hvilket princip er nedfældet i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950, samt i artikel 49 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der blev proklameret i Nice den 7. december 2000 (EFT C 364, s. 1).

40 Sagsøgeren har desuden gjort gældende, at selv om dennes adfærd måtte henhøre under artikel 81 EF, tilsidesætter den anfægtede beslutning alligevel princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, idet sagsøgeren, henset til Domstolens retspraksis og Kommissionens praksis, ikke kunne forudse Kommissionens udvidede fortolkning af artikel 81 EF på tidspunktet for de anfægtede faktiske omstændigheder.

41 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at den uforudsigelige karakter af anvendelsen af artikel 81 EF er så meget desto mere alvorlig i det foreliggende tilfælde, da Kommissionen ikke har pålagt en symbolsk bøde som i sagen om organiske peroxider, men to gange den højst mulige bøde.

42 Kommissionen har nedlagt påstand om, at det tredje anbringende skal forkastes, bl.a. under henvisning til AC-Treuhand I-dommen.

43 Det er i denne henseende tilstrækkeligt at bemærke, at Retten allerede har fastslået i en sag, der i øvrigt omfatter sagsøgeren, at artikel 81 EF kunne finde anvendelse på en adfærd, der udvises af en virksomhed som sagsøgeren under omstændighederne i den foreliggende sag (AC-Treuhand I-dommen, præmis 112-138).

44 Retten fastslog endvidere i AC-Treuhand I-dommen, at enhver virksomhed, som har begået en svigagtig handling, herunder rådgivningsvirksomheder, som ikke er aktive på det pågældende marked, der berøres af konkurrencebegrænsningen, som sagsøgeren i den foreliggende sag, rimeligvis kunne forudse, at forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF i princippet fandt anvendelse, eftersom denne virksomhed nemlig ikke kunne overse, eller den var i stand til at forstå, at Kommissionens beslutningspraksis og Fællesskabets tidligere retspraksis allerede tilstrækkeligt klart og præcist indeholdt en udtrykkelig anerkendelse af, at en rådgivningsvirksomhed er ansvarlig for en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF, når den aktivt og forsætligt medvirker i et kartel mellem producenter, som er aktive på et marked, som adskiller sig fra det marked, som rådgivningsvirksomheden opererer på (AC-Treuhand I-dommen, præmis 150).

45 De af sagsøgeren fremførte argumenter, hvorefter for det første anvendelsen af artikel 81 EF i det foreliggende tilfælde er i strid med princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, og for det andet Kommissionens fortolkning af denne bestemmelse i den anfægtede beslutning var uforudsigelig, kan følgelig ikke tiltrædes.

46 Denne bedømmelse kan ikke drages i tvivl af det argument, som sagsøgeren har henvist til, om, at Kommissionen ikke pålagde virksomheden en symbolsk bøde i den anfægtede beslutning, men to gange den højst mulige bøde, idet dette argument ikke i sig selv tilsigter at anfægte lovligheden af den anfægtede beslutning, men størrelsen af de pålagte bøder med henblik på at opnå en ændring, således at nævnte argument ikke er relevant som støtte for annullationspåstanden og skal henføres til bedømmelsen af det fjerde anbringende vedrørende en ændring.

47 Følgelig må det tredje anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, forkastes.

Det andet anbringende om en forældelse af Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder

48 Sagsøgeren har i forbindelse med det andet anbringende, der er anført til støtte for påstanden om annullation af den anfægtede beslutning, gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at overtrædelserne varede indtil den 11. november 1999.

49 Eftersom den anfægtede beslutning blev vedtaget den 11. november 2009, var Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder forældet denne dato i medfør af artikel 25, stk. 5, i forordning nr. 1/2003.

50 Ifølge sagsøgeren begyndte overtrædelserne at aftage fra 1996 og ophørte »i midten af 1999« eller »i løbet af sommeren 1999«, således som det fremgår af sagsøgerens skriftlige indlæg.

51 Sagsøgeren har til støtte for dette anbringende bestridt beviskraften af de omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning.

52 Sagsøgeren har ligeledes påberåbt sig en erklæring af 20. maj 2009, gentaget under ed den 17. januar 2010, fra en af sagsøgerens tidligere medarbejdere, S. (herefter »erklæringen fra S.«), som »animerede« Fides møder og derefter AC-Treuhands møder, hvilken erklæring sagsøgeren har fremsendt til Kommissionen som svar på klagepunktsmeddelelse, og som parterne i den foreliggende sag har vedlagt sagens akter.

53 De omstændigheder, hvoraf det fremgår, at den ulovlige adfærd ophørte »senest i midten af 1999«, og som godtgør dette, underbygges af erklæringer og beviser fra andre virksomheder, der indgår i sagens akter.

54 Sagsøgeren har anført, at i betragtning af, at forældelsen indtraf den 11. november 2009, har Kommissionen ikke længere nogen legitim interesse i at fastslå overtrædelser. Kommissionen har forkastet denne argumentation fra sagsøgerens side, idet den har anført, at den har ført tilstrækkeligt bevis for, at overtrædelserne varede ud over den 11. november 1999, således at dens beføjelse til at pålægge bøder ikke var forældet, og at den derfor ikke skulle påvise en legitim interesse i at fastslå overtrædelserne.

– Henvisning til relevant retspraksis

55 Det bemærkes i denne henseende, at hvad angår fremlæggelsen af bevis for en overtrædelse af artikel 81, stk. 1, EF skal Kommissionen føre bevis for de konstaterede overtrædelser og for, at de omstændigheder, som udgør overtrædelsen, faktisk foreligger (Domstolens dom af 17.12.1998, sag C-185/95 P, Baustahlgewebe mod Kommissionen, Sml. I, s. 8417, præmis 58, og 8.7.1999, sag C-49/92 P, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, Sml. I, s. 4125, præmis 86, og af 6.1.2004, forenede sager C-2/01 P og C-3/01 P, BAI og Kommissionen mod Bayer, Sml. I, s. 23, præmis 62).

56 Det er ligeledes nødvendigt, at Kommissionen har indsamlet et tilstrækkeligt præcist og samstemmende bevismateriale til, at den har kunnet danne sig en fast overbevisning om, at overtrædelsen har fundet sted (jf. Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFK Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501, præmis 179 og den deri nævnte retspraksis).

57 Hvis Kommissionen fastslår, at der er sket en tilsidesættelse af konkurrencereglerne, ved at basere sig på den forudsætning, at der ikke kan være nogen anden forklaring på de faktiske omstændigheder, som den har bevist, end at der foreligger en konkurrencebegrænsende adfærd, skal Unionens retsinstanser ganske vist annullere den pågældende beslutning, når de omhandlede virksomheder fremfører en argumentation, der kan sætte de af Kommissionen konstaterede faktiske omstændigheder i et andet lys og dermed gøre det muligt at give en anden, sandsynlig forklaring på de faktiske omstændigheder end den, som Kommissionen har lagt til grund for sin konklusion om, at der foreligger en overtrædelse. I et sådant tilfælde kan det således ikke antages, at Kommissionen har ført bevis for, at der foreligger en overtrædelse af konkurrencereglerne (jf. i denne retning dom af 28.3.1984, forenede sager 29/83 og 30/83, Compagnie royale asturienne des mines et Rheinzink mod Kommissionen, Sml. s. 1679, præmis 16, og af 31.3.1993, forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 - C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1307, præmis 126 og 127).

58 Det fremgår imidlertid ligeledes af retspraksis, at hver enkelt af de af Kommissionen fremlagte beviser ikke nødvendigvis skal opfylde disse kriterier i forhold til hver enkelt led i overtrædelsen, idet det er tilstrækkeligt, at den række indicier, som institutionen har påberåbt sig, bedømt i deres helhed opfylder dette krav (Rettens dom i sagen JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, præmis 180, og af 8.7.2008, sag T-54/03, Lafarge mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 56 og 271).

59 Det må endvidere antages, at idet forbuddet mod at deltage i konkurrencebegrænsende praksis og aftaler såvel som de sanktioner, der kan ifaldes ved at overtræde dette forbud, er almindeligt kendt, er det hyppigt forekommende, at de aktiviteter, som en sådan praksis og sådanne aftaler indebærer, gennemføres hemmeligt, at møderne afholdes hemmeligt – som oftest i et tredjeland – og at dokumenterne herom begrænses til et minimum (Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 55).

60 Hertil kommer, at selv i tilfælde, hvor Kommissionen opdager dokumenter, der udtrykkeligt viser en ulovlig kontakt mellem erhvervsdrivende, som f.eks. referater fra et møde, er disse normalt kun brudstykkeagtige og spredte, hvorfor det ofte viser sig nødvendigt at rekonstruere visse enkeltheder ved hjælp af følgeslutninger (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, præmis 56).

61 I de fleste tilfælde må den omstændighed, at der foreligger en konkurrencebegrænsende praksis eller aftale, således udledes ved en slutning ud fra et vist antal sammenfaldende omstændigheder og indicier, der, når de betragtes samlet, og i mangel af en anden logisk forklaring kan udgøre beviset for en tilsidesættelse af konkurrencereglerne (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, præmis 57).

62 Derudover er det i henhold til retspraksis et krav, at Kommissionen i mangel af beviser, der gør det muligt at foretage en direkte fastlæggelse af en overtrædelses fulde varighed, i det mindste skal støtte sig på beviser, der vedrører faktiske omstændigheder, som tidsmæssigt ligger indbyrdes så nær, at det med rimelighed kan medgives, at denne overtrædelse er forløbet uafbrudt mellem to specifikke datoer (jf. Rettens dom af 7.7.1994, sag T-43/92, Dunlop Slazenger mod Kommissionen, Sml. II, s. 441, præmis 79, og af 5.10.2011, sag T-11/06, Romana Tabacchi mod Kommissionen, Sml. II, s. 6681, præmis 132).

63 Domstolen har imidlertid ligeledes fastslået, at når Kommissionen kunne godtgøre, at en virksomhed havde deltaget i klart konkurrencebegrænsende møder mellem virksomheder, kunne Retten med rette antage, at det påhvilede sidstnævnte at fremlægge en anden forklaring på indholdet af disse møder. Hermed havde Retten ikke foretaget en ubehørig vending af bevisbyrden eller tilsidesat formodningen om uskyldighed (Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-235/92 P, Montecatini mod Kommissionen, Sml. I, s. 4539, præmis 181).

64 Når Kommissionen lægger beviselementer til grund, som i princippet er tilstrækkelige til at godtgøre, at en overtrædelse har fundet sted, er det ikke tilstrækkeligt, at den omhandlede virksomhed påberåber sig muligheden for, at en omstændighed har fundet sted, som kan påvirke bevisværdien af disse beviser, for, at Kommissionen bærer bevisbyrden med hensyn til, at denne omstændighed ikke har kunnet påvirke bevisernes bevisværdi. Tværtimod, med undtagelse af de tilfælde, hvor et sådant bevis ikke kan leveres af den omhandlede virksomhed på grund af Kommissionens egen adfærd, tilkommer det den omhandlede virksomhed at føre bevis for dels, at den af denne påberåbte omstændighed foreligger, dels, at denne omstændighed rejser tvivl med hensyn til bevisværdien af de beviser, som Kommissionen lægger til grund (Rettens dom af 15.12.2010, sag T-141/08, E.ON Energie mod Kommissionen, Sml. II, s. 5761, præmis 56).

65 Det er i lyset af disse betragtninger, at det skal efterprøves, om Kommissionen i den anfægtede beslutning har ført tilstrækkeligt bevis for, at overtrædelserne varede mindst indtil den 11. november 1999.

– Om overtrædelsernes varighed

66 Det bemærkes indledningsvis, at Kommissionen i den anfægtede beslutning lagde til grund, at overtrædelserne i form af møder i Schweiz mellem de involverede virksomheder varede indtil den 21. marts 2000, for så vidt angår overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer, og indtil den 26. september 2000, for så vidt angår overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren (100. betragtning til den anfægtede beslutning).

67 Kommissionen fastslog, at »der med hensyn til et stort antal møder […] fore[lå] direkte og samtidige beviser for, at deltagerne […] regelmæssigt afholdt drøftelser med et konkurrencebegrænsende formål« (137. betragtning til den anfægtede beslutning).

68 Sagsøgeren har i det væsentlige anført, at Kommissionen ikke har ført bevis for ulovlig adfærd, dvs. at AC-Treuhand-møderne, der fandt sted efter den 11. november 1999, havde et konkurrencebegrænsende formål, med materielle omstændigheder med tilstrækkelig bevisværdi, og at den ulovlige adfærd ophørte »i midten af 1999« eller »i løbet af 1999« ifølge de formuleringer, som sagsøgeren har anvendt i sine skriftlige indlæg.

69 Det forholder sig ikke desto mindre således, at sagsøgeren ikke har bestridt, at AC-Treuhand-møderne i umiddelbar forlængelse af Fides-møderne indtil minimum »midten af 1999« havde et åbenbart konkurrencebegrænsende formål.

70 Sagsøgeren har endvidere i sine skriftlige indlæg udtrykkeligt medgivet, at alle disse møder blev animeret af S., hvis adfærd sagsøgeren har beklaget, og sagsøgeren har bemærket, at virksomheden ved skrivelse af 17. november 2009 meddelte dette til sine kunder og udtrykte sin beklagelse.

71 Selv om sagsøgeren har henvist til, at den ulovlige adfærd aftog fra 1996, har virksomheden heller ikke bestridt, at den ulovlige adfærd fortsatte.

72 Sagsøgeren har følgelig medgivet, at der fandt overtrædelser sted, og at de fortsatte fra den 1. december 1993 til minimum midten af 1999.

73 Sagsøgeren har heller ikke bestridt, at der fandt AC-Treuhand-møder sted i løbet af andet halvår af 1999 og i løbet af første halvår af 2000.

74 Sagsøgeren har ligeledes i sine skriftlige indlæg udtrykkeligt medgivet, at disse møder blev »animeret« af S.

75 Det er følgelig tilstrækkeligt for at bedømme sagsøgerens andet anbringende at efterprøve, om Kommissionen i det foreliggende tilfælde har ført tilstrækkeligt bevis for, at AC-Treuhand-møderne, der fandt sted efter den 11. november 1999, ligesom de forudgående møder havde et konkurrencebegrænsende formål (jf. i denne retning Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-199/92, Hüls mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 155, dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, præmis 96, og dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, præmis 81).

– Om overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer fortsatte efter den 11. november 1999

76 Hvad angår tinstabilisatorsektoren fandt Kommissionen i den anfægtede afgørelse, at den ulovlige adfærd havde varet indtil den 21. marts 2000, dvs. efter den 11. november 1999, idet Kommissionen støttede sig på forskellige beviser, som fremgår af 299.-304. betragtning for år 1999 og 316.-323. betragtning samt 420. betragtning for år 2000.

77 For det første og for så vidt angår 1999 fandt ni AC-Treuhand-møder sted i Schweiz, nemlig to i februar, to i april, to i juli, et i september samt yderligere to den 29. og 30. november, med deltagelse af Akcros, Baerlocher, CECA, Reagens og Chemtura (299. betragtning til den anfægtede beslutning), idet det præciseres, at sagsøgeren har medgivet, at alle disse møder fandt sted med undtagelse af et møde i juli.

78 For det andet har Kommissionen gjort gældende, at det fremgår af en månedsrapport for august 1999, dateret den 16. september 1999, fra Chemtura, som denne virksomhed har fremlagt i forbindelse med sit samarbejde med Kommissionen under den administrative procedure, at »[Chemturas] konkurrenter [fulgte] [dennes] prispolitik, og at de ligeledes [havde] forhøjet deres priser«, og at en virksomhed, A, havde »vanskeligt ved at overholde prisdisciplin« (303. betragtning til den anfægtede beslutning).

79 For det tredje er det noteret i en månedsrapport for oktober 1999, dateret den 15. november 1999, fra Chemtura, at virksomheden, A, i modsætning til de andre erhvervsdrivende på markedet havde sænket priserne, men at »der [var] iværksat tiltag for at bringe denne tendens til ophør« (303. betragtning til den anfægtede beslutning).

80 For det fjerde fremgår det af en skrivelse fra Chemtura, dateret den 23. november 1999, at priserne for Vesteuropa skulle forhøjes med 8% i 1999, og at der forventedes en prisforhøjelse i fjerde kvartal af 1999 (304. betragtning til den anfægtede beslutning).

81 For det femte fremgår det af en månedsrapport for november 1999, dateret den 17. december 1999, fra Chemtura, at en prisforhøjelse, der blev gennemført af en konkurrerende virksomhed med støtte fra to andre konkurrerende virksomheder, »ikke trådte i kraft før første kvartal af 2000« (304. betragtning til den anfægtede beslutning).

82 For det sjette, og for hvad angår år 2000, fandt der to AC-Treuhand-møder sted i Zürich, nemlig den 20. og den 21. marts 2000, med deltagelse af Akcros, Baerlocher, CECA, Reagens og Chemtura (316. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren.

83 For det syvende har Kommissionen i 317. betragtning til den anfægtede beslutning henvist til et memorandum af 16. februar 2000, der er udarbejdet af en af Akcros' medarbejdere til en af dennes overordnede (herefter »Akcros-memorandummet«), hvis indhold skal gengives i sin helhed, og som ikke er bestridt af sagsøgeren:

»Jeg har talt med marketingsdirektører, der havde et meget godt kendskab til EU-markedet for stabilisatorer […]. I dag deltager vi og størstedelen af vores konkurrenter i industrigrupper (en gruppe for ESBO og en gruppe for tinstabilisatorer), hvis hovedformål består i at konsolidere markedsoplysninger i form af månedlige salg beregnet i ton. Hver deltagende virksomhed fremsender sine oplysninger til AC-Treuhand, Schweiz, der fremsender resultaterne til alle deltagende virksomheder i form af samlede mængder […]. Der fremgår ingen konkurrencemæssige oplysninger. Dette forekommer mig at være det mest regelmæssige og nyttige. Imidlertid mødes de deltagende virksomheder to til fire gange om året i Schweiz med henblik på at drøfte punkter af fælles interesse, såsom markedsperspektiverne og -tendenserne, ikke-deltagende virksomheders aktiviteter osv. Mens det af AC-Treuhand ledede møde ikke forekommer mig i sig selv at udgøre misbrug, er det oplyst over for mig, at alle konkurrenterne ved en enkelt lejlighed diskuterede prisniveauer og kunder. Jeg anbefaler af denne grund, at vi underetter AC-Treuhand om, at vi ikke længere deltager i disse møder, men fremsender vores salgsoplysninger for at drage nytte af denne service. For to år siden var situationen i disse grupper helt anderledes. Herefter blinkede de røde lamper: Aktiviteterne omfattede mødereferater og specifikation af gruppernes afgørelser om tarifforhøjelser og opdeling af markederne. Der blev ligeledes drøftet specifikke kunder. Disse referater blev ikke uddelt, men opbevaret i AC-Treuhands arkiver i »sikkerhed«, eftersom Schweiz ikke er medlem af EU. I 1996 eller 1997 fandt denne type møde ikke sted, sandsynligvis på grund af øget pres for at afstå fra sådanne aktiviteter som følge af en strengere håndhævelse af lovgivningen. Mere end et medlem af tingruppen har udøvet pres på vores repræsentant for at vende tilbage til situationen, hvor prisfastsættelse og markedsopdeling blev drøftet regelmæssigt under disse AC-Treuhand-møder. Barloecher udøvede det største pres på os samt på andre medlemmer, som ikke støttede en sådan aftale. Der blev navnlig talt om at »fastfryse« markedsandelene, men hvis et medlem øgede sin andel ved at overtage en kunde, skulle dette medlem afgive en anden kunde for et genoprette ligevægten. Dette blev stadfæstet ved månedlige kontroller af kvoterne. Vi vil ikke længere acceptere at deltage i sådanne aktiviteter, der udgør misbrug, og dette er en yderligere grund til, at vi vil trække os fra disse møder […]. Kort sagt har der tilsyneladende fundet møder/drøftelser sted, der udgør misbrug, med deltagelse af Akcros. Selv om vi sandsynligvis fortsat vil have drøftelser fra tid til anden, der kan anses for uhensigtsmæssige, deltager vi ikke længere i disse officielle møder, der helt klart er upassende. Jeg anbefaler følgende: 1) AC-Treuhand underrettes om, at vi ikke længere deltager i møderne i Schweiz i tingruppen og [ESBO/estere-]gruppen, selv om vi fortsat vil fremsende vores salgsoplysninger som hidtil; 2) der organiseres kurser med henblik på bevidstgørelse […] for vores marketingsdirektører (og andre), således at de har fuldt kendskab til de grænser, der ikke må overskrides i forbindelse med kontakten med konkurrenterne. Vil De venligst give mig besked om, hvorvidt De kan tiltræde disse forslag.«

84 For det ottende og til underbygning af sin fortolkning af Akcros-memorandummet har Kommissionen anført i 318. betragtning til den anfægtede beslutning, at Akzo havde medgivet, at Akcros-memorandummet byggede på de håndskrevne noter fra ophavsmanden til nævnte memorandum (herefter »de håndskrevne Akcrosnoter«), hvoraf dels fremgår, hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren, at der fandt »ikke-skriftlige« drøftelser sted om, at »prisniveauet« »skulle forhøjes« eller »opretholdes« og om »visse kunder«, dels, at møderne fandt sted i »Schweiz, der ikke er medlem af EU«, for ikke at kunne »blive genstand for overraskende besøg«.

85 For det niende har Kommissionen bemærket, at repræsentanten for Akcros i forlængelse af Akcros-memorandummet i forbindelse med et AC-Treuhand-møde den 21. marts 2000 i Zürich meddelte, at Akcros ikke længere ville deltage i AC-Treuhand-møder, »men ville fortsætte med at udveksle salgsoplysninger« (319. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren.

86 For det tiende har Kommissionen fremhævet, at Akcros ved skrivelse af 5. juni 2000 til S., på daværende tidspunkt sagsøgerens medarbejder, har bekræftet, at virksomheden ikke længere deltager i AC-Treuhand-møder (321. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren.

87 For det ellevte har Kommissionen gjort gældende, at det fremgår af de af Chemtura afgivne erklæringer i forbindelse med denne virksomheds samarbejde med Kommissionen under den administrative procedure, at kartellet vedrørende tinstabilisatorer fortsatte »indtil 2000« [420. betragtning, litra a), til den anfægtede beslutning].

88 Henset til en samlet betragtning af alle disse omstændigheder er det Rettens opfattelse, at Kommissionen har ført bevis for den overtrædelse, som den har konstateret i den anfægtede beslutning vedrørende tinstabilisatorer, ved at føre bevis for, at de omstændigheder, som udgør overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer, faktisk foreligger, idet Kommissionen i den anfægtede beslutning har fremlagt tilstrækkelige beviser til at kunne danne sig en fast overbevisning om, at overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer har fundet sted.

89 Samlet set udelukker de forskellige beviser, der er henvist til i præmis 77-87 med hensyn til tinstabilisatorer, at AC-Treuhand-møderne, som blev afholdt i slutningen af november 1999 og i marts 2000, med hensyn til tinstabilisatorer ikke havde et konkurrencebegrænsende formål.

90 De nævnte beviser godtgør tydeligt et konkurrencebegrænsende formål med disse AC-Treuhand-møder, hvilket navnlig følger af Akcros-memorandummet, der indeholder en kritik af den konkurrencebegrænsende karakter af AC-Treuhand-møderne, af denne virksomheds beslutning om ikke længere at deltage i disse møder, af den omstændighed, at den offentligt har taget afstand fra møderne ved to lejligheder i 2000, og at den påtænkte at afholde kurser med henblik på at gøre virksomhedens ledere bevidste om konkurrencereglerne, af Chemtura-erklæringerne, som bevidner, at kartellet fortsatte »indtil 2001«, og af den omstændighed, at der savnes ethvert bevis fra sagsøgeren for, at AC-Treuhand-møderne havde ændret karakter.

91 Det følger heraf, at AC-Treuhand-møderne i slutningen af november 1999 og i marts 2000 ikke kan have haft et andet formål end de forudgående møder, især når de samme virksomheder og de samme personer mødtes i den samme sammenhæng med S.

92 Det må følgelig fastslås, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har redegjort for en række indicier, der efter en samlet bedømmelse danner grundlag en fast overbevisning om, at den ulovlige adfærd vedrørende tinstabilisatorer blev vedtaget i forbindelse med AC-Treuhand-møderne efter den 11. november 1999.

93 Denne konklusion ændres ikke af de af sagsøgeren fremførte argumenter.

94 Ifølge sagsøgeren ophørte den ulovlige adfærd, der lægges virksomheden til last, »i midten af 1999«, hvad enten der er tale om sektoren for tinstabilisatorer eller ESBO/estere-sektoren, således som det fremgår af en erklæring fra S., hvis indhold understøttes af Kommissionens sagsakter samt af referaterne af AC-Treuhand-møderne, som sagsøgeren i det hele baserer sit synspunkt med hensyn til kartellets ophør på, eftersom ingen af sagsøgerens øvrige medarbejdere havde nogen forbindelse til kartellet.

95 Sagsøgeren har anført, at kartellets aktiviteter under AC-Treuhand-møderne, hvad enten der er tale om sektoren for tinstabilisatorer eller ESBO/estere-sektoren, begyndte at aftage progressivt »fra 1996/1997«.

96 Det må imidlertid og uafhængigt af spørgsmålet, om en sådan aftagning fandt sted, konstateres, at sagsøgeren udtrykkeligt har medgivet, hvilket er gentaget flere gange i sagsøgerens skriftlige indlæg, at der forelå den ulovlige adfærd, som virksomheden lægges til last, hvad enten der er tale om sektoren for tinstabilisatorer eller ESBO/estere-sektoren, i det mindste frem til »midten af 1999«.

97 Der er følgelig ikke grundlag for, at Retten med henblik på en bedømmelse af sagsøgerens andet anbringende tager stilling til de omstændigheder, som sagsøgeren har gjort gældende, for at godtgøre en sådan aftagning, idet det præciseres, at sagsøgerens argumentation i denne henseende ikke tilsigter en ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, men en annullation af den anfægtede beslutning som følge af en forældelse af Kommissionens beføjelse til at pålægge bøder.

98 Ifølge sagsøgeren gør de omstændigheder, som Kommissionen har påberåbt sig i den anfægtede beslutning, og til hvilke der er henvist i denne doms præmis 77-87, det under alle omstændigheder ikke muligt at godtgøre, at der i forhold til sagsøgeren forelå en overtrædelse vedrørende tinstabilisatorer efter den 11. november 1999.

99 Sagsøgeren har i denne henseende påberåbt sig argumenter, der både gælder for overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer og overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren.

100 For det første har sagsøgeren anført, at K., som er en af repræsentanterne for et af kartellets medlemmer, nemlig Ciba, der blev overtaget af Chemtura i maj 1998, og som var »grundlæggeren« af kartellet og fra begyndelsen deltog i AC-Treuhand-møderne, indstillede sin deltagelse i juli 1999 for så vidt angår tinstabilisatorsektoren og i september 1999 for så vidt angår ESBO/estere-sektoren og er gået på pension.

101 Dette argument kan ikke tiltrædes.

102 Det kan således ikke udledes af den omstændighed, at en af repræsentanterne fra en af karteldeltagerne går på pension, uanset hvor central en rolle den pågældende end måtte have spillet, at karteldeltagerne nødvendigvis har bragt deres ulovlige adfærd til ophør, og det så meget desto mindre, når AC-Treuhand-møderne blev fortsat hos S.

103 For det andet har sagsøgeren påberåbt sig S.' erklæring, hvorefter »der ved udgangen af 1990'erne ikke længere [fandt] sådanne [konkurrencebegrænsende] drøftelser sted under [AC-Treuhand-møderne]«.

104 Henset til den omstændighed, som sagsøgeren udtrykkeligt har medgivet, at S. var sagsøgerens »animator« af AC-Treuhand-møderne, hvis konkurrencebegrænsende formål sagsøgeren har anerkendt, til det tidsmæssige aspekt af denne erklæring, der blev udfærdiget in tempore suspecto, og til den omstændighed, at S. har præciseret, at denne »[ikke kunne] sige med sikkerhed, fra hvilket tidspunkt der ikke længere [blev] ført denne type af drøftelser«, kan S.' erklæring ikke påvirke beviskraften af de beviser, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning.

105 Det følger af de samme grunde, uden at det er fornødent at tage stilling til formaliteten, at sagsøgerens begæring om vidneafhøring af S. må forkastes.

106 For det tredje har sagsøgeren bemærket, at Arkema alene har fremlagt beviser, der godtgør, at kartellet varede til den 29. september 1999, og at Ciba alene havde fremlagt beviser for konkurrencebegrænsende drøftelser indtil april 1999 for tinstabilisatorer og indtil maj 1999 for ESBO/estere-sektoren.

107 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

108 Det kan således ikke lægges til grund, at den ene omstændighed, at visse virksomheder alene har fremlagt beviser, der godtgør, at overtrædelserne bestod indtil en vis periode, er tilstrækkelig til at rejse tvivl om det fastslåede, som i øvrigt er underbygget, om at de nævnte overtrædelser fortsatte efter denne periode.

109 For det fjerde har sagsøgeren gjort gældende, at Faci har tilkendegivet, at priserne kun blev drøftet frem til starten af 1999, og at Chemson har oplyst, at den ulovlige adfærd senest blev bragt til ophør i september 1999.

110 Denne argumentation kan ikke tages til følge.

111 For det første bemærkes, at de erklæringer fra Faci, som sagsøgeren har påberåbt sig, alene omfatter en del af de omhandlede karteller, nemlig den ulovlige prisfastsættelse, men ikke kartellets andre dele, herunder opdeling af markeder og kunder, samt udveksling af følsomme forretningsoplysninger.

112 For det andet og for så vidt angår Chemsons oplysninger kan det ikke tiltrædes på grundlag af en erklæring, der er udstedt af en virksomhed in tempore suspecto, at alle deltagerne i det omhandlede kartel nødvendigvis har bragt deres ulovlige adfærd til ophør, og det så meget desto mindre som de fortsatte AC-Treuhand-møderne hos S., og at – hvilket sagsøgeren selv har bemærket – en anden virksomhed, i det foreliggende tilfælde Ciba, ikke har udelukket, at kartellet kunne være fortsat senere.

113 For det femte har sagsøgeren bemærket, at Chemtura i forbindelse med sit samarbejde med Kommissionen under den administrative procedure slet ikke har henvist til AC-Treuhand-møderne.

114 Det er tilstrækkeligt for at forkaste dette argument at bemærke, at sagsøgeren selv har anført, at Chemturas direktion »tilsyneladende« var uvidende om indholdet af nævnte møder.

115 For det sjette har sagsøgeren gjort gældende, at Chemtura fra maj 1998 udviklede en selvstændig strategi på prisområdet.

116 Denne argumentation kan af de samme grunde som dem, der er anført i denne doms præmis 112, ikke tiltrædes, og det så meget desto mindre som følge af, at den omstændighed, at en af deltagerne ikke overholder et kartels vilkår, ikke, i fraværet af en offentlig afstandstagen fra nævnte deltagers side, kan frikende denne deltager eller godtgøre et kartels afslutning for så vidt angår andre deltagere (jf. i denne retning Domstolens dom af 19.3.2009, sag C-510/06 P, Archer Daniels Midland mod Kommissionen, Sml. I, s. 1843, præmis 120).

117 For det syvende har sagsøgeren fremhævet, at Akzo, som Akcros var forbundet med, iværksatte en politik om nøje overholdelse af konkurrencereglerne »i slutningen af 1990'erne«.

118 Denne argumentation kan af de samme grunde som dem, der er anført i denne doms præmis 112, ikke tiltrædes, og det så meget desto mindre som det er ubestridt, at Akcros først formelt tog afstand fra de omhandlede karteller i marts 2000.

119 For det ottende har sagsøgeren for så vidt angår specifikt overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer bestridt, at der fandt et AC-Treuhand-møde sted i 1999.

120 Sagsøgeren har imidlertid udtrykkeligt medgivet, at der fandt andre AC-Treuhand-møder sted, bl.a. et møde, der fandt sted i juli 1999, og andre, der fandt sted den 29. og 30. november 1999, således at dette argument må forkastes som irrelevant.

121 For det niende og for så vidt angår Chemturas månedsrapporter, som der henvises til i denne doms præmis 78 og 79, samt Chemturas skrivelse af 23. november 1999 og månedsrapport af 17. december 1999, som der henvises til i denne doms præmis 80 og 81, har sagsøgeren for det første bemærket, at nævnte rapporter ikke nævner denne, således at de ikke beviser, at der er indgået eventuelle prisaftaler med sagsøgerens bistand eller under et AC-Treuhand-møde.

122 For det andet gør disse omstændigheder det ikke muligt at godtgøre, at der foreligger prisaftaler, men de begrænser sig til at nævne en prisforhøjelse, således at disse omstændigheder ikke beviser konkurrencebegrænsende aktiviteter i forbindelse med AC-Treuhand-møderne, der fandt sted efter midten af 1999.

123 Denne argumentation kan ikke tiltrædes.

124 Det fremgår således af retspraksis, som det blev bemærket i denne doms præmis 62, at hvis der ikke foreligger beviser, som direkte kan godtgøre en overtrædelses varighed, må Kommissionen i det mindste basere sig på beviser, som vedrører faktiske omstændigheder, som ligger tilstrækkeligt tæt på hinanden til, at det med rimelighed kan fastslås, at overtrædelsen har vedvaret uafbrudt mellem to præcise datoer.

125 For det første har sagsøgeren medgivet, at AC-Treuhand-møderne i februar, april og i det mindste med hensyn til et møde i juli 1999 havde et konkurrencebegrænsende formål.

126 For det andet følger det af disse omstændigheder, at der i det mindste på markedet for tinstabilisatorer fandt en ensretning af prisforhøjelserne sted, der udgik fra de virksomheder, som driver virksomhed på dette marked, og som deltog i AC-Treuhand-møderne, i løbet af 1999, dvs. i en periode, der lå samtidigt med AC-Treuhand-møderne, som sagsøgeren ikke har bestridt fandt sted.

127 For det tiende og for så vidt angår 2000 med hensyn til såvel overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer som overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren har sagsøgere bestridt Kommissionens læsning af Akcros-memorandummet.

128 Ifølge sagsøgeren peger Akcros-memorandummet, hvis indhold er gengivet i denne doms præmis 83, »primært i retning af en frikendelse«. Nævnte memorandum beviser ikke, at kartellet fortsatte indtil 2000, idet det tværtimod fremgår heraf, at kartellet aftog kraftigt i intensitet i 1996/97, og at der ikke længere fandt konkurrencebegrænsende aktiviteter sted i 1999/2000.

129 Dette følger af visse passager i Akcros-memorandummet, der henviser til »en helt anderledes situation« »for to år siden« og til, at »[i] 1996 eller 1997 fandt denne type møde ikke sted«, at fremsendelsen af ikke-konkurrencemæssige oplysninger til AC-Treuhand »[forekom Akcros] at være det mest regelmæssige og nyttige«, at »det af AC-Treuhand ledede møde ikke forekom […] [Akcros] i sig selv at udgøre misbrug«, og at der blev udøvet »pres på [Akcros'] repræsentant for at vende tilbage til situationen, hvor prisfastsættelse og markedsopdeling blev drøftet regelmæssigt under disse AC-Treuhand-møder«.

130 Denne hævdelse kan ikke tiltrædes.

131 Det må således konstateres, at sagsøgeren i sine skriftlige indlæg alene har gengivet åbenbart ufuldstændige passager i Akcros-memorandummet, som det fremgår af denne doms præmis 83.

132 Det fremgår således klart af visse passager i Akcros-memorandummet af 16. februar 2000, at dets ophavsmand to gange i dette dokument anbefalede, at deltagelsen i disse møder blev indstillet, og at Akcros begrænsede sig til at fremsende »salgsoplysninger«. Der henvises ligeledes, idet der anvendes nutidsform, hvilket skal fremhæves, til pres med henblik på at »fastfryse markedsandelene« og »drøftelser fra tid til anden, der kan anses for uhensigtsmæssige«, og som »helt klart [var] upassende«.

133 Under alle omstændigheder gør en samlet læsning af Akcros-memorandummet det muligt at påvise i tilstrækkeligt omfang, at sagsøgeren udviste den ulovlige adfærd, som denne lægges til last i den anfægtede beslutning, idet der heraf kan udledes, stadig for så vidt angår såvel markedet for tinstabilisatorer som ESBO/estere-markedet, et bevis for, at en virksomhed, der har deltaget i AC-Treuhand-møderne, har konstateret et konkurrencebegrænsende formål med disse møder, og at samme virksomhed har fundet det hensigtsmæssigt at indstille sin deltagelse i nævnte møder i marts 2000 og to gange at tage åbent afstand fra deres formål, og at dette skete i første kvartal af 2000, dvs. i en periode, der lå samtidigt med AC-Treuhand-møderne, som sagsøgeren ikke har bestridt fandt sted.

134 Det kan ikke tiltrædes, at en sådan adfærd fra Akcros' side, der er udvist i første kvartal af 2000, omhandlede konkurrencebegrænsende møder, der fandt sted tre-fire år tidligere.

135 På grundlag af de foregående betragtninger i deres helhed må det fastslås, at Kommissionen i tilstrækkeligt omfang har godtgjort, at overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer blev fortsat efter den 11. november 1999.

– Om overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren fortsatte efter den 11. november 1999

136 Hvad angår ESBO/estere-sektoren er det Kommissionens opfattelse i den anfægtede beslutning, at den ulovlige adfærd varede fra 1999 til den 26. september 2000, dvs. efter den 11. november 1999, idet Kommissionen herved har støttet sig på forskellige beviser, der fremgår af 305.-315. betragtning for 1999 og 316.-323. betragtning for 2000.

137 For det første og hvad angår 1999 fandt der otte AC-Treuhand-møder sted, nemlig to i januar, to i maj og to i september samt et møde den 14. december og endnu et møde den 15. december, med deltagelse af Akcros, CECA, Chemson, Faci og Chemtura (305. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren.

138 For det andet har Kommissionen fremhævet, at det fremgår af Chemturas månedsrapport for august, dateret den 16. september 1999, at virksomhederne var nået frem til »en prisforhøjelse på ca. 10% for [ESBO/estere-sektoren] med virkning fra oktober« (308. betragtning til den anfægtede beslutning).

139 For det tredje har Kommissionen i 315. betragtning til den anfægtede beslutning henvist til et referat af et møde den 15. december 1999, udarbejdet af sagsøgeren, hvoraf fremgik, at »et tættere samarbejde« med en virksomhed, der endnu ikke deltog i AC-Treuhand-møderne, »ikke umiddelbart var muligt«.

140 For det fjerde og hvad angår 2000 fandt der fem AC-Treuhand-møder sted, nemlig to i marts, et i juni, og to i september, med deltagelse af Akcros, CECA, Chemson, Faci og Chemtura (316. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren).

141 For det femte har Kommissionen påberåbt sig Akcros-memorandummet, hvis indhold er gengivet i denne doms præmis 83.

142 For det sjette har Kommissionen ligeledes påberåbt sig de håndskrevne Akcrosnoter, som der henvises til i denne doms præmis 84.

143 For det syvende har Kommissionen gjort gældende, at Akcros' repræsentant i forlængelse af Akcros-memorandummet i forbindelse med et AC-Treuhand-møde den 22. marts 2000 i Zürich meddelte, at denne virksomhed ikke længere ville deltage i AC-Treuhand-møderne (319. betragtning til den anfægtede beslutning).

144 For det ottende har Kommissionen ligeledes præciseret, at Akcros ved skrivelse af 5. juni 2000 havde bekræftet sin intention om, at virksomheden ikke længere ville deltage i AC-Treuhand-møderne (320. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket ikke er bestridt af sagsøgeren.

145 For det niende har Kommissionen henvist til et referat af et møde den 26. september 2000, organiseret af sagsøgeren i Italien, som Kommissionen har modtaget fra Chemson under den administrative procedure, og hvoraf fremgår, at muligheden for et »samarbejde« ikke kunne gennemføres »på samme måde som tidligere« (323. betragtning til den anfægtede beslutning), hvilket sagsøgeren alene har bestridt under henvisning til S.' erklæringer.

146 For det tiende har Kommissionen endvidere påberåbt sig Chemturas erklæringer, afgivet i forbindelse med denne virksomheds samarbejde med Kommissionen under den administrative procedure, hvori der henvises til fortsættelsen af kartellet i ESBO/estere-sektoren »indtil 2001« [420. betragtning, litra b), til den anfægtede beslutning].

147 Henset til en samlet betragtning af alle disse omstændigheder er det Rettens opfattelse, at Kommissionen har ført bevis for den overtrædelse, som den har konstateret i den anfægtede beslutning vedrørende ESBO/estere-sektoren, ved at føre bevis for, at de omstændigheder, som udgør den i denne sag foreliggende overtrædelse, faktisk foreligger, idet Kommissionen i den anfægtede beslutning har fremlagt tilstrækkelige beviser til at kunne danne sig en fast overbevisning om, at overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren har fundet sted.

148 Samlet set udelukker de forskellige beviser, der er henvist til i præmis 137-146 med hensyn til ESBO/estere-sektoren, at AC-Treuhand-møderne, som blev afholdt i det mindste i december 1999, med hensyn til denne sektor ikke havde et konkurrencebegrænsende formål.

149 De nævnte beviser godtgør tydeligt et konkurrencebegrænsende formål med disse AC-Treuhand-møder, hvilket navnlig følger af referatet af et AC-Treuhand-møde, dateret den 15. december 1999 og nævnt i denne doms præmis 139, af Akcros-memorandummet, der indeholder en kritik af den konkurrencebegrænsende karakter af AC-Treuhand-møderne, af denne virksomheds beslutning om ikke længere at deltage i disse møder, af den omstændighed, at den offentligt har taget afstand fra møderne ved to lejligheder i 2000, og at den påtænkte at afholde kurser med henblik på at gøre virksomhedens ledere bevidste om konkurrencereglerne, af Chemtura-erklæringerne, som bevidner, at kartellet fortsatte »indtil 2001«, og af den omstændighed, at der savnes ethvert bevis fra sagsøgeren for, at AC-Treuhand-møderne havde ændret karakter.

150 Det følger heraf, at AC-Treuhand-møderne i december 1999 ikke kan have haft et andet formål end de forudgående møder, især når de samme virksomheder og de samme personer mødtes i den samme sammenhæng med S.

151 Det må følgelig fastslås, at Kommissionen i den anfægtede beslutning har redegjort for en række indicier, der efter en samlet bedømmelse danner grundlag for en fast overbevisning om, at den ulovlige adfærd vedrørende ESBO/estere-sektoren forelå i forbindelse med AC-Treuhand-møderne i det mindste efter den 11. november 1999.

152 Alle disse betragtninger kan ikke drages i tvivl af de af sagsøgeren fremførte argumenter.

153 For det første kan sagsøgeren ikke effektivt anfægte beviskraften af Chemturas månedsrapport, der er nævnt i denne doms præmis 138, af de grunde, der er anført i denne doms præmis 124-126.

154 For det andet kan sagsøgeren ikke med vægt hævde, at referatet af 15. december 1999 af AC-Treuhand-mødet, til hvilket der er henvist i denne doms præmis 139, og hvoraf fremgår, at »et tættere samarbejde« med en virksomhed, der endnu ikke deltog i AC-Treuhand-møderne, »ikke umiddelbart var muligt«, omhandlede nævnte virksomheds deltagelse i præsentationen af markedsstatistik.

155 Sagsøgeren har således begrænset sig til at gentage sin argumentation med hensyn til det angivelige indhold af AC-Treuhand-møderne, hvilket ikke kan påvirke beviskraften af de omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning.

156 Desuden indikerer henvisningen til »et tættere samarbejde«, at der allerede eksisterer et minimalt samarbejde, hvilket ikke kunne bestå i andet end den nævnte virksomheds deltagelse i markedsstatistik, således at »et tættere« samarbejde udelukkede et samarbejde, der alene omhandlede deltagelse i markedsstatistik.

157 For det tredje kan sagsøgeren ikke med føje påberåbe sig S.' erklæring af de grunde, der er anført i denne doms præmis 104.

158 For det fjerde kan sagsøgeren ikke på overbevisende måde anfægte beviskraften af Akcros-memorandummet af de grunde, der er redegjort for i denne doms præmis 131-133.

159 Henset til samtlige ovenstående betragtninger må det fastslås, at Kommissionen i tilstrækkeligt omfang har godtgjort, at overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-sektoren fortsatte efter den 11. november 1999.

160 Dermed er der ikke grundlag for at tage stilling til de argumenter, som sagsøgeren har gjort gældende, vedrørende de yderligere beviser, som Kommissionen har lagt til grund i den anfægtede beslutning med henblik på at godtgøre, at der forelå en overtrædelse vedrørende ESBO/estere-sektoren frem til september 2000.

161 Uanset om disse argumenter måtte være begrundede, er de således ikke relevante som støtte for sagsøgerens andet annullationsanbringende.

162 Henset til samtlige disse betragtninger må det fastslås, at Kommissionen i tilstrækkeligt omfang har godtgjort i den anfægtede beslutning, at den ulovlige adfærd fortsatte efter den 11. november 1999, således at Kommissionens beføjelse til at pålægge sanktioner ikke var forældet den 11. november 2009.

163 Endelig må det fastslås, at sagsøgerens argumentation om, at der ikke foreligger en retlig interesse i at fastslå en overtrædelse, har mistet sit grundlag, hvorfor den må forkastes.

164 Dermed må det andet anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, forkastes.

Om det ottende anbringende vedrørende en tilsidesættelse af retten til forsvar som følge af en for sen underretning om undersøgelsesproceduren

165 Med det ottende anbringende, som sagsøgeren har fremført med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, har denne anført, at virksomhedens udøvelse af sin ret til forsvar blev påvirket af den omstændighed, at Kommissionen for sent underrettede den om den undersøgelsesprocedure, der vedrørte sagsøgeren.

166 Ifølge sagsøgeren påhvilede det Kommissionen i medfør af en almindelig forpligtelse, som denne institution er underlagt, at underrette sagsøgeren om en undersøgelsesprocedure i forhold til denne kort efter iværksættelsen af undersøgelserne og senest ved anmodningen af 8. oktober 2007, og denne underretning skulle have været udtrykkelig.

167 Sagsøgeren blev imidlertid først underrettet ved en skrivelse af 9. februar 2009 fra Kommissionen, hvilket er halvandet år for sent og nogle uger inden fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen den 18. marts 2009.

168 Denne for sene underretning om en undersøgelsesprocedure i forhold til sagsøgeren påvirkede dennes udøvelse af sin ret til forsvar.

169 Sagsøgeren har i denne henseende gjort gældende, at S.'s hukommelse blev mindre præcis imellem 2007 og 2009, således at den pågældendes erklæring af 20. maj 2009 var mindre detaljeret og fremstod som endnu mindre troværdig i Kommissionens øjne.

170 Ifølge fast retspraksis, og som det er bekræftet i artikel 6, stk. 3, TEU, hører grundrettighederne til de almindelige retsgrundsætninger, som Domstolen skal beskytte. Domstolen har gentagne gange udtalt, at overholdelsen af retten til forsvar ved gennemførelsen af administrative procedurer på området for konkurrencepolitikken udgør et generelt EU-retligt princip (jf. bl.a. dom af 3.9.2009, sag C-534/07 P, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, Sml. I, s. 7415, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

171 Hvad angår en procedure i henhold til artikel 81 EF fremgår det af retspraksis, at den administrative procedure i Kommissionen er opdelt i to særskilte og successive faser, som hver har sin egen indre logik, nemlig en indledende undersøgelsesfase og en kontradiktorisk fase. Den indledende undersøgelsesfase, som strækker sig til klagepunktsmeddelelsen, skal gøre det muligt for Kommissionen at indsamle alle de relevante elementer, som bekræfter eller afkræfter en overtrædelse af konkurrencereglerne, og at foretage en første stillingtagen til, hvilken kurs proceduren skal følge. Den kontradiktoriske fase, som strækker sig fra klagepunktsmeddelelsen til vedtagelsen af den endelige beslutning, skal gøre det muligt for Kommissionen endeligt at tage stilling til den kritiserede overtrædelse (jf. Domstolens dom af 29.9.2011, sag C-521/09 P, Elf Aquitaine mod Kommissionen, Sml. I, s. 8947, præmis 113 og den deri nævnte retspraksis).

172 Domstolen har for så vidt angår den indledende undersøgelsesfase præciseret, at denne som starttidspunkt har den dato, hvor Kommissionen under udøvelse af den kompetence, som EU-lovgiver har givet den, træffer foranstaltninger, der indebærer kritik for at have begået en overtrædelse og har vigtige følgevirkninger for de mistænkte virksomheders situation (jf. dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 114 og den deri nævnte retspraksis).

173 Det er først i begyndelsen af den administrative kontradiktoriske fase, at den omhandlede virksomhed bliver informeret via klagepunktsmeddelelsen om alle de væsentlige elementer, som Kommissionen lægger til grund på dette trin af proceduren. Følgelig er det først efter fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen, at den omhandlede virksomhed til fulde kan gøre sin ret til forsvar gældende (jf. dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 115 og den deri nævnte retspraksis).

174 Idet det forholder sig således, har Domstolen ligeledes fastslået, at Kommissionens undersøgelsesforanstaltninger under den indledende undersøgelsesfase, navnlig kontrolundersøgelser og begæringer om oplysninger, i visse situationer kan indebære, at der foreligger en anklage om en overtrædelse af EU's konkurrenceregler, hvilket kan have vigtige følgevirkninger for de berørte virksomheders situation (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 116).

175 Det er følgelig væsentligt at undgå, at retten til forsvar undergraves uopretteligt under denne fase i den administrative procedure, eftersom de undersøgelsesforanstaltninger, der er truffet, kan være afgørende for tilvejebringelse af bevismateriale, der godtgør, at virksomheder har handlet retsstridigt på en sådan måde, at de ifalder ansvar (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 117).

176 Hvad angår overholdelsen af en rimelig frist har Domstolen således i det væsentlige konkluderet, at vurderingen af årsagen til den eventuelle svækkelse af den effektive virkning af retten til et forsvar ikke skal begrænses til den kontradiktoriske fase under den administrative procedure, men udstrække sig til hele denne procedure ved at henholde sig til dennes samlede varighed (Domstolens domme af 21.9.2006, sag C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen, Sml. I, s. 8725, præmis 49 og 50, og sag C-113/04 P, Technische Unie mod Kommissionen, Sml. I, s. 8831, præmis 54 og 55).

177 Lignende overvejelser finder ifølge Domstolen anvendelse på spørgsmålet om, i hvilket omfang Kommissionen, fra tidspunktet for den indledende undersøgelsesfase, skal give den berørte virksomhed bestemte oplysninger om genstanden for og formålet med undersøgelsen med henblik på at gøre det muligt for virksomheden at opretholde et effektivt forsvar i den kontradiktoriske fase (dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 119).

178 Dette betyder imidlertid ikke, at Kommissionen allerede før den først foretagne foranstaltning over for en given virksomhed er forpligtet til i alle tilfælde at underrette denne virksomhed om selve muligheden for bevisoptagelse eller retsforfølgning på grundlag af EU's konkurrenceret, især hvis effektiviteten af Kommissionens undersøgelse ved en sådan underretning risikerer at blive urimeligt svækket (jf. dommen i sagen Elf Aquitaine mod Kommissionen, præmis 120 og den deri nævnte retspraksis).

179 Det er på grundlag af disse betragtninger, at det skal bedømmes, om det tredje anbringende, som er påberåbt med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, er begrundet, og hvoraf sagsøgeren har udledt, at oplysningen om undersøgelsesproceduren i forhold til denne er meddelt for sent.

180 Det skal i denne henseende indledningsvis fremhæves, at sagsøgeren i forbindelse med det ottende anbringende ikke har anført, at udøvelsen af dennes ret til forsvar er blevet påvirket som følge af den samlede administrative procedures varighed, idet denne argumentation er genstand for det syvende anbringende og under alle omstændigheder skal bedømmes i forhold til sidstnævnte anbringende i denne doms præmis 198-221.

181 Sagsøgeren har i forbindelse med det ottende anbringende gjort gældende, at udøvelsen af dennes ret til forsvar blev påvirket af varigheden af den periode, der løb mellem anmodningen af 8. oktober 2007 og den dato, hvor sagsøgeren anerkendte at være blevet orienteret ved en skrivelse fra Kommissionen om en undersøgelsesprocedure i forhold til sagsøgeren, dvs. den 9. februar 2009, hvilket er halvandet år for sent og nogle uger inden fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen den 18. marts 2009.

182 Sagsøgeren har i sin argumentation til støtte for det ottende anbringende anført, at Kommissionen skulle underrette virksomheden om, at der var iværksat en undersøgelsesprocedure i forhold til denne ved begyndelsen af undersøgelsen eller ifølge sagsøgerens egne ord »senest« på tidspunktet for anmodningen af 8. oktober 2007.

183 Det er med henblik på at bedømme, om sagsøgerens ottende anbringende er begrundet, ufornødent at efterprøve, om Kommissionen var forpligtet til at underrette sagsøgeren om den administrative procedure på et tidligere tidspunkt end den 8. oktober 2007.

184 Det er i lyset af den retspraksis, der henvises til i denne doms præmis 169-177, tilstrækkeligt at efterprøve, om Kommissionen i anmodningen af 8. oktober 2007 meddelte sagsøgeren tilstrækkelige oplysninger om genstanden for og formålet med undersøgelsen med henblik på at gøre det muligt for sagsøgeren at opretholde et effektivt forsvar i den kontradiktoriske fase.

185 Kommissionen har i anmodningen af 8. oktober 2007 henvist til »angivelig ulovlig adfærd i sektoren for varmestabilisatorer« vedrørende »et [vist] antal parter, der opererer på markedet for varmestabilisatorer«.

186 Hvad angår selve indholdet af de anmodede oplysninger, har Kommissionen anmodet om navnet på en kontaktperson eller en »jurist [lawyer], der er behørigt bemyndiget til at besvare« den omhandlede anmodning.

187 Det fremgår ligeledes af punkt 3 og 5 i anmodningen af 8. oktober 2007, at Kommissionen ønskede at modtage oplysninger om de peroder, hvor parterne opererede på markedet for varmestabilisatorer, og om, hvorvidt sagsøgeren organiserede disse møder for varmestabilisatorindustrien.

188 Det kan herefter med rimelighed antages, at Kommissionen med indholdet af anmodningen af 8. oktober 2007 meddelte sagsøgeren tilstrækkelige oplysninger om genstanden for og formålet med undersøgelsen til, at sagsøgeren kunne opretholde et effektivt forsvar i den kontradiktoriske fase.

189 Kommissionen henviste ganske vist ikke i anmodningen af 8. oktober 2007 udtrykkeligt til de beskyldninger, der var særligt rettet mod sagsøgeren.

190 Kommissionen var imidlertid ikke i sin anmodning af 8. oktober 2007 forpligtet til udtrykkeligt at rette bestemte beskyldninger mod sagsøgeren, og den havde følgelig ikke pligt til på dette stadium at informere sagsøgeren om, at denne var under mistanke. Endvidere er det for at antage, at sagsøgerens ret til forsvar er sikret, tilstrækkeligt, at Kommissionen klart har angivet det juridiske grundlag og formålet med dens anmodning (jf. i denne retning Rettens dom af 28.4.2010, sag T-446/05, Amann & Söhne og Cousin Filterie mod Kommissionen, Sml. I, s. 1255, præmis 334).

191 Hertil kommer, at selv om det måtte blive lagt til grund, at Kommissionen i det mindste var forpligtet til at informere sagsøgeren om de formodede overtrædelser, og at sidstnævnte kan gøres til genstand for kritik i forbindelse med disse overtrædelser, må det fastslås, at Kommissionen har overholdt en sådan forpligtelse, henset til indholdet i anmodningen af 8. oktober 2007, som det er anført i denne doms præmis 185-187.

192 Følgelig er sagsøgerens ottende anbringende ikke begrundet.

193 Selv om det måtte antages, at sagsøgeren var blevet underrettet for sent om undersøgelsesproceduren for sit vedkommende, dvs. først den 9. februar 2009, har sagsøgeren under alle omstændigheder ikke godtgjort, at virksomhedens udøvelse af sin ret til forsvar blev påvirket i denne henseende.

194 Det må således fastslås, at sagsøgeren i denne forbindelse har begrænset sig til at gøre gældende, at S.' hukommelse blev dårligere imellem 2007 og 2009.

195 Sagsøgeren kan imidlertid ikke med føje påberåbe sig et sådant argument.

196 Uafhængigt af troværdigheden af S.' erklæringer på det psykologiske plan og af den centrale rolle, som den pågældende indtog i kartellerne, og som sagsøgeren ikke har bestridt, hvilket gør det tvivlsomt, om den pågældendes udtalelser er korrekte, uanset indholdet heraf, har sagsøgeren på ingen måde godgjort, hvordan en oplysning om en undersøgelsesprocedure mod sagsøgeren blot halvandet år tidligere, mere end ti år efter afslutningen af de omtvistede faktiske omstændigheder, kunne sætte virksomheden i stand til at bevare et effektivt forsvar i den kontradiktoriske fase.

197 Følgelig må det ottende anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, forkastes.

Det syvende anbringende vedrørende en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist som følge af den administrative procedures varighed

198 Sagsøgeren har i forbindelse med det syvende anbringende, som er anført med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, påberåbt sig en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist som følge af den administrative procedures varighed. Der gik uforholdsmæssig lang tid mellem påbegyndelsen af undersøgelserne den 12. februar 2003 og klagepunktsmeddelelsen af 18. marts 2009, nemlig mere end seks år.

199 En sådan behandlingstid kan ikke begrundes med en henvisning til sagens kompleksitet. Endvidere udsatte Kommissionen ifølge sagsøgeren ikke den administrative procedure i afventning af udfaldet af Akzo-sagen.

200 Herved blev sagsøgerens udøvelse af retten til forsvar påvirket, eftersom for det første S., der havde »animeret« AC-Treuhand-møderne, havde mistet en stor del af sin hukommelse, og for det andet virksomheden ikke længere var i besiddelse af visse dokumenter vedrørende overtrædelsesperioden, idet den lovmæssige frist for forpligtelsen til at bevare disse dokumenter, dvs. ti år i henhold til schweizisk ret, ifølge sagsøgeren var udløbet, således at sagsøgeren kun vanskeligt kunne forsvare sig imod Kommissionens klagepunkter.

201 Kommissionen har, idet den har bemærket, at den i 771. betragtning til den anfægtede beslutning medgav, at undersøgelsesfasen varede længere tid end sædvanligt som følge af særlige omstændigheder, hvilket berettigede til en undtagelsesvis nedsættelse på 1% af størrelsen af de pålagte bøder, herunder sagsøgerens bøde, anført, at den skulle afvente udfaldet af Akzo-sagen, således at den ikke kan tilregnes procedurens varighed.

202 Kommissionen har ligeledes anført, at selv om den kunne tilregnes denne varighed, kan dette ikke føre til annullation af beslutningen, eftersom sagsøgerens ret til forsvar ikke er blevet påvirket.

203 I denne henseende bemærkes, at ifølge fast retspraksis udgør overholdelsen af en rimelig frist ved gennemførelsen af administrative procedurer på området for konkurrencepolitikken et generelt EU-retligt princip, hvis overholdelse Unionens retsinstanser sikrer (jf. dommen i sagen Technische Unie mod Kommissionen, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis), hvilket princip udspringer af artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder og er fastsat i artikel 41 i chartret om grundlæggende rettigheder.

204 Det følger imidlertid ligeledes af retspraksis, at en annullation af en kommissionsbeslutning ikke er retligt påkrævet, selv i tilfælde af en for lang sagsbehandlingstid, hvis det ikke er tilstrækkeligt godtgjort, at de berørte virksomheders muligheder for forsvar er blevet påvirket, og der derfor ikke er holdepunkter for at antage, at den for lange sagsbehandlingstid kan have haft indflydelse på indholdet af Kommissionens beslutning (jf. i denne retning i dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 49, og dom af 1.7.2008, T-276/04, Compagnie maritime belge mod Kommissionen, Sml. II, s. 1277, præmis 45).

205 Bortset fra dette særlige tilfælde er en tilsidesættelse af forpligtelsen til at overholde en rimelig frist uden betydning for gyldigheden af en administrativ procedure og medfører ikke, at den anfægtede beslutning er ulovlig.

206 Det skal ligeledes bemærkes, at vurderingen af årsagen til den eventuelle svækkelse af den effektive virkning af retten til et forsvar ikke skal begrænses til den kontradiktoriske fase under den administrative procedure, men udstrække sig til hele denne procedure ved at henholde sig til dennes samlede varighed (dommen i sagen Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen, præmis 49 og 50, og i sagen Technische Unie mod Kommissionen, præmis 54 og 55).

207 Det er i lyset af disse betragtninger, at sagsøgerens syvende anbringende vedrørende en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, skal bedømmes.

208 Det er i det foreliggende tilfælde ubestridt, således som det fremgår af denne doms præmis 11-19, at Kommissionen påbegyndte sin undersøgelse i denne sag ved kontrolundersøgelser den 12. og 13. februar 2003, som den fulgte op med anmodninger om oplysninger, der blev adresseret til de implicerede virksomheder, herunder sagsøgeren, den 8. oktober 2007, og at Kommissionen fremsendte en klagepunktsmeddelelse til disse virksomheder den 18. marts 2009, inden den vedtog den anfægtede beslutning den 11. november 2009.

209 Det er også ubestridt, at sagsøgeren ikke var formelt impliceret i den administrative procedure i denne sag før Kommissionens anmodning af 8. oktober 2007.

210 Hvad angår sagsøgeren varede den administrative procedure følgelig fra den 8. oktober 2007 til den 11. november 2009, hvilket er lidt mere end to år.

211 Under omstændighederne i hovedsagen finder Retten ikke, at en sådan varighed kan betegnes som uforholdsmæssig med hensyn til princippet om en rimelig frist, således at denne bedømmelse i sig selv er tilstrækkelig til at forkaste sagsøgerens syvende anbringende om en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning.

212 Sagsøgeren har imidlertid gjort gældende, at der foreligger en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, hvorved sagsøgeren ikke har beregnet den nævnte frist fra anmodningen af 8. oktober 2007, der berørte sagsøgeren direkte, men fra påbegyndelsen af den undersøgelse, der generelt drejede sig om de omhandlede karteller, dvs. fra den 12. og 13. februar 2003, uden at sagsøgeren var impliceret fra undersøgelsens start.

213 Uafhængigt af spørgsmålet, om den periode, der gik mellem indledningen af den undersøgelse, der generelt drejede sig om de omhandlede karteller, og det tidspunkt, hvor sagsøgeren blev impliceret i proceduren, udgør en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, og om Kommissionen kan tilregnes en sådan tilsidesættelse, kan sagsøgerens syvende anbringende, som virksomheden har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, ikke tiltrædes.

214 Som det blev bemærket i denne doms præmis 206, har Domstolen udvidet den relevante periode for efterprøvelsen af, at princippet om en rimelig frist er overholdt, således at denne periode skal beregnes fra den indledende fase af Kommissionens undersøgelse.

215 Selv om det måtte blive lagt til grund, således som sagsøgeren har anført uden at blive modsagt af Kommissionen på dette punkt, at overholdelsen af princippet om en rimelig frist ikke skal efterprøves på grundlag af tidspunktet for klagepunktsmeddelelsen eller tidspunktet for den første undersøgelsesforanstaltning, der implicerede sagsøgeren, men på grundlag af tidspunktet for indledningen af den undersøgelse, der generelt drejede sig om den omhandlede ulovlige adfærd, forholder det sig ikke desto mindre således, at det med henblik på annullation af den anfægtede

beslutning påhviler sagsøgeren at godtgøre, at dennes udøvelse af sin ret til forsvar er blevet påvirket af den administrative procedures varighed, og at dette medførte en ændring af den anfægtede beslutnings indhold.

216 Det må imidlertid fastslås, at sagsøgeren ikke har gjort et overbevisende bevis gældende i denne henseende.

217 Sagsøgeren har således på ingen måde godtgjort, at S., selv om Kommissionen havde inkluderet virksomheden under hele sin undersøgelse, ville have været tilbøjelig til at fremlægge en erklæring med et helt andet indhold, dvs. med et indhold, der havde sat sagsøgeren i stand til at udøve sin ret til forsvar bedre, således at den anfægtede beslutning kunne have fået et andet indhold.

218 Det må herefter fastslås, at sagsøgeren ikke er fremkommet med nogen oplysninger med hensyn til arten eller indholdet af de dokumenter, som sagsøgeren kunne have gjort gældende, hvis virksomheden havde bevaret dem.

219 Endelig kan sagsøgeren ikke med føje påberåbe sig den frist, der i henhold til schweizisk ret gælder for den forpligtelse til at opbevare dokumenter, som i givet fald påhviler virksomhederne, eftersom sagsøgeren i den foreliggende sag let kunne forudse, at det var nødvendigt at opbevare visse dokumenter på baggrund af Kommissionens klagepunkter med hensyn til sagsøgeren, da sagsøgeren i sagen om organiske peroxider var adressat for en klagepunktsmeddelelse af 27. marts 2003 og for en beslutning af 10. december 2003, der fastslog en overtrædelse, som blev lagt sagsøgeren til last.

220 Sagsøgeren har under alle omstændigheder ikke bestridt, at de AC-Treuhand-møder, som blev animeret af S., havde konkurrencebegrænsende formål indtil »midten af 1999«, og den vigtigste periode for sagsøgerens forsvar er i denne henseende anden halvdel af dette år. På det tidspunkt, hvor sagsøgeren blev impliceret i Kommissionens undersøgelse, dvs. den 8. oktober 2007, og på tidspunktet for fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen, nemlig den 18. marts 2009, var den frist for opbevarelse af dokumenter, som sagsøgeren har påberåbt sig, endnu ikke udløbet med hensyn til de dokumenter, der omhandler anden halvdel af 1999. Følgelig burde sagsøgeren, selv på tidspunktet for fremsendelsen af klagepunktsmeddelelsen, fortsat have været i besiddelse af de relevante dokumenter, og virksomheden kunne opbevare dem med henblik på udøvelsen af sin ret til forsvar. Sagsøgeren kan heller ikke hævde, at den angiveligt uforholdsmæssigt lange varighed af den administrative procedure har påvirket virksomhedens udøvelse af retten til forsvar i denne henseende.

221 Følgelig må det syvende anbringende, som sagsøgerren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, forkastes.

Om første led af det sjette anbringende om en tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003

222 Med det sjette anbringendes første led har sagsøgeren påberåbt sig en tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, idet de pålagte bøders samlede størrelse, dvs. 348 000 EUR (to gange 174 000 EUR), oversteg 10% af summen af sagsøgerens samlede omsætning i regnskabsåret før vedtagelsen af den omstvistede beslutning, hvilken omsætning udgjorde 1 763 917 EUR i 2008.

223 Ifølge sagsøgeren foreligger der kun en enkelt overtrædelse, således at de to bøder vedrører den samme overtrædelse, og at summen af de to bøder ikke kan overstige 10% af den samlede omsætning.

224 Mens Kommissionen har henvist udførligt til en enkelt overtrædelse i klagepunktsmeddelelsen, har den i den anfægtede beslutning konkluderet, at »der foreligger to parallelle, men lignende overtrædelser« (395. betragtning til den anfægtede beslutning), uden at forklare denne ændring af analysen, hvilket behæfter den anfægtede beslutning med en tilsidesættelse af begrundelsespligten.

225 Med hensyn til realiteten har Kommissionen tilsidesat kriteriet om, at aftalerne skal fremstå som et supplement til hinanden, idet Kommissionen i den anfægtede beslutning har erstattet dette kriterium med et krav om bevis for, at de to karteller var økonomisk afhængige af hinanden, hvorimod det kræves, at der forfølges et fælles konkurrencebegrænsende formål, for at der kan foreligge en enkelt overtrædelse.

226 Som det imidlertid fremgår af selve den anfægtede beslutning, er de aftaler, der udgør de to angivelige overtrædelser, meget nært forbundet med hinanden hvad angår produkterne, der anvendes på en supplerende måde til PVC, og som sælges til de samme kategorier af kunder, indholdet af aftalerne, det forfulgte formål, personerne, S.' rolle, kronologien og den geografiske udstrækning.

227 Sagsøgeren har subsidiært påberåbt sig princippet in dubio pro reo, som finder anvendelse på spørgsmålet, om sagsøgeren har begået en eller flere overtrædelser. I det foreliggende tilfælde bør tvivlen om, hvorvidt der foreligger to overtrædelser, komme sagsøgeren til gode.

228 Kommissionen har medgivet, at den har ændret standpunkt med hensyn til, om de ulovlige adfærd udgøres af en enkelt overtrædelse, i den anfægtede beslutning i forhold til klagepunktsmeddelelsen, men denne institution har anført, at dette skyldes en fornyet bedømmelse, hvori den tog de modsatte opfattelser, som forskellige berørte parter, herunder sagsøgeren, indtog, bl.a. i deres besvarelse af klagepunktsmeddelelsen, i betragtning.

229 Kommissionen har i denne sammenhæng bemærket, at den i den anfægtede beslutning har anført, at der med hensyn til de to overtrædelser blev afholdt særskilte møder, at møderne havde forskellig varighed, at de omhandlede produkter var forskellige – i deres kemiske og fysiske egenskaber, anvendelse og kundegrupper – og at visse virksomheder, der deltog i en enkelt overtrædelse, var kunder på det marked, der var berørt af den anden overtrædelse.

– Indledende bemærkninger

230 Det bemærkes indledningsvis, at det i princippet ikke er uden følger for den bøde, der kan pålægges, om en ulovlig adfærd kvalificeres som én og samme overtrædelse eller som flere særskilte overtrædelser, idet det kan føre til pålæggelse af flere særskilte bøder, som hver især ikke overstiger de i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 fastsatte grænser, dvs. under overholdelse af det øvre loft på 10% af den omsætning, som er opnået i regnskabsåret forud for vedtagelsen af beslutningen om, at der findes at være blevet begået flere særskilte overtrædelser (Rettens dom af 15.6.2005, forenede sager T-71/03, T-74/03, T-87/03 og T-91/03, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 118, og af 15.3.2006, sag T-15/02, BASF mod Kommissionen, Sml. II, s. 497, præmis 70 og 158, samt dommen i sagen Amann & Söhne m.fl. mod Kommissionen, præmis 94).

231 Kommissionen kan ligeledes fastslå i en enkelt afgørelse, at der foreligger to særskilte overtrædelser, og pålægge to bøder, hvis samlede beløb overstiger det loft på 10%, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, for så vidt som størrelsen af begge bøder ikke overstiger det nævnte loft.

232 Det er således uden betydning for anvendelsen af det nævnte loft på 10%, om de forskellige overtrædelser af konkurrencereglerne sanktioneres under en samlet procedure eller under adskilte tidsmæssigt forskudte procedurer, idet den øvre grænse på 10% finder anvendelse på hver enkelt overtrædelse af artikel 81 EF (Rettens dom af 8.10.2008, sag T-68/04, SGL Carbon mod Kommissionen, Sml. II, s. 2511, præmis 132).

233 I det foreliggende tilfælde er det for at undersøge, om det sjette anbringendes første led er underbygget, således tilstrækkeligt at efterprøve, om Kommissionen har godtgjort, at der foreligger to særskilte overtrædelser, og ikke blot en enkelt overtrædelse, således som sagsøgeren har anført.

– Om der foreligger to overtrædelser

234 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at det er på grundlag af samtlige de overvejelser, der fremgår af tredje til ottende betragtning vedrørende det omhandlede marked, 75.-77. betragtning vedrørende de omhandlede produkter, 388.-394. betragtning vedrørende de principper, der ifølge Kommissionen finder anvendelse på dette spørgsmål, og 395.-404. betragtning vedrørende anvendelsen heraf i den foreliggende sag, at Kommissionen har konkluderet, at der i det foreliggende tilfælde er tale om to særskilte overtrædelser.

235 Dermed må det argument, som sagsøgeren har gjort gældende, i øvrigt helt uden at underbygge det, men blot ved at henvise til klagepunktsmeddelelsen og uden at påberåbe sig et indgreb i sin ret til forsvar i denne henseende, om, at den anfægtede beslutning er mangelfuldt begrundet med hensyn til spørgsmålet, om der foreligger to særskilte overtrædelser, forkastes.

236 Det fremgår således af den anfægtede beslutning, at Kommissionen har fremført forskellige begrundelser, hvoraf den vigtigste fremgår af 396.-401. betragtning, for at fastslå, at overtrædelsen vedrørende tinstabilisatorer var parallel og sammenlignelig med overtrædelsen vedrørende ESBO/estere-markedet, men forskellig i betragtning af, i det væsentlige, den manglende samlede plan med det formål at skabe konkurrencefordrejninger, forskellene mellem de omhandlede markeder og produkter og den manglende indbyrdes afhængighed mellem de to karteller, bl.a. hvad angår overtrædelsernes varighed og deltagerne i de forskellige hemmelige møder og datoerne herfor.

237 For så vidt angår realiteten har sagsøgeren i det væsentlige gjort gældende, at de to angivelige overtrædelser var nært forbundne, således at de gav anledning til en samlet plan, dvs. at de i realiteten blot udgjorde en og samme overtrædelse.

238 I den henseende skal det først bemærkes, at begrebet en enkelt overtrædelse vedrører en situation, hvor flere virksomheder har deltaget i en overtrædelse bestående af en vedvarende adfærd, hvor der forfølges et enkelt økonomisk formål med henblik på at fordreje konkurrencen, eller af individuelle overtrædelser, som er indbyrdes forbundet af et fælles mål (idet samtlige dele har det samme formål) og de samme aktører (de samme virksomheder, som bevidst stræber efter det samme formål) (Rettens dom af 8.7.2008, sag T-53/03, BPB mod Kommissionen, Sml. II, s. 1333, præmis 257, og dommen i sagen Amann & Söhne og Cousin Filtrerie mod Kommissionen, præmis 89).

239 Det skal dernæst bemærkes, at en tilsidesættelse af artikel 81, stk. 1, EF ikke alene kan foreligge ved en enkeltstående handling, men også ved en række handlinger eller en sammenhængende adfærd. Denne fortolkning kan ikke anfægtes under henvisning til, at et eller flere elementer i rækken af handlinger eller i den sammenhængende adfærd også i sig selv og isoleret betragtet kan udgøre en tilsidesættelse af den nævnte bestemmelse. Når de forskellige handlinger indgår i en »samlet plan«, fordi de har det samme formål, nemlig at fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, kan Kommissionen med rette pålægge ansvaret for disse handlinger på grundlag af deltagelsen i overtrædelsen betragtet i sin helhed (dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, præmis 258).

240 Det skal ligeledes præciseres, at begrebet et fælles mål ikke kan fastsættes under en generel henvisning til en konkurrenceforvridning på det af overtrædelsen berørte marked, eftersom indgrebet i konkurrencevilkårene, som formål eller virkning, udgør et væsentligt forhold ved enhver adfærd, som er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 81, stk. 1, EF. En sådan definition af begrebet et fælles mål risikerer, at begrebet en enkelt og vedvarende overtrædelse ville blive berøvet en del af sin mening, i det omfang den ville bevirke, at flere former for adfærd vedrørende en erhvervssektor, som er forbudte i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, systematisk skal kvalificeres som forhold, der udgør en enkelt overtrædelse (jf. Rettens dom af 30.11.2011, sag T-208/06, Quinn Barlo m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 7953, præmis 149 og den deri nævnte retspraksis).

241 Med henblik på at kvalificere forskellige former for udvist adfærd som en enkelt og vedvarende overtrædelse skal det således kontrolleres, om de fremstod som et supplement til hinanden i den forstand, at hver af disse handlinger skulle bidrage til at imødegå en eller flere konsekvenser af den normale konkurrence, og gennem et samspil bidrog til virkeliggørelsen af de af overtræderne tilstræbte samlede konkurrencebegrænsende virkninger i forbindelse med en overordnet plan med et fælles mål. Der skal i denne forbindelse tages hensyn til enhver omstændighed, som kan godtgøre eller rejse tvivl om den nævnte forbindelse, såsom anvendelsesperioden, indholdet (herunder de anvendte metoder) og i sammenhæng hermed formålet med de pågældende forskellige former for adfærd (jf. dommen i sagen Amann & Söhne og Cousin Filtrerie mod Kommissionen, præmis 92 og den deri nævnte retspraksis).

242 Derfor kan Kommissionen på objektivt grundlag indlede særskilte procedurer, konstatere flere særskilte overtrædelser og pålægge flere særskilte bøder. (jf. dommen i sagen Amann & Söhne og Cousin Filtrerie mod Kommissionen, præmis 93 og den deri nævnte retspraksis).

243 Det er i lyset af disse betragtninger, at der skal foretages en bedømmelse af det af sagsøgeren anførte, hvorved denne har bestridt, at der foreligger to særskilte overtrædelser, og gjort gældende, at der foreligger en enkelt overtrædelse, der henhører under en »samlet plan«.

244 Det skal i denne henseende for det første bemærkes, at sagsøgere ikke med føje kan påberåbe sig den omstændighed, at to karteller udviser en vedvarende adfærd, hvor der forfølges et enkelt økonomisk formål med henblik på at fordreje konkurrencen. Som det blev bemærket i denne doms præmis 240, kan begrebet et fælles mål således ikke fastsættes under en generel henvisning til en konkurrenceforvridning på det af overtrædelsen berørte marked, eftersom indgrebet i konkurrencevilkårene, som formål eller virkning, udgør et væsentligt forhold ved enhver adfærd, som er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 81, stk. 1, EF. En sådan definition af begrebet et fælles mål risikerer, at begrebet en enkelt og vedvarende overtrædelse ville blive berøvet en del af sin mening, i det omfang den i det konkrete tilfælde ville bevirke, at flere former for adfærd vedrørende en erhvervssektor, i det foreliggende tilfælde sektoren for varmestabilisatorer, som er forbudte i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, systematisk skal kvalificeres som forhold, der udgør en enkelt overtrædelse.

245 Dernæst er det ganske vist heller ikke bestridt, at AC-Treuhand-møderne havde deltagelse af repræsentanter fra de samme virksomheder, uanset om der er tale om tinstabilisatormarkedet eller ESBO/estere-markedet. Visse virksomheder, som var repræsenteret på møder vedrørende tinstabilisatorer, deltog således ligeledes i møder vedrørende ESBO/estere-sektoren, nemlig de selskaber, der tilhører følgende koncerner: Akzo, Elf Aquitaine, Chemtura og BASF.

246 Det forholder sig ikke desto mindre således, at hvad angår hovedophavsmændene til de sanktionspålagte overtrædelser var der kun delvis tale om de samme aktører. Det skal således fremhæves, at visse virksomheder kun deltog i det ene af de to karteller. Virksomhederne MRF Michael Rosenthal og Reagens og dem, der tilhører Baerlocher-koncernen, deltog således alene i det kartel, der omhandler tinstabilisatorer, mens virksomhederne Faci og dem, der tilhører GEA-koncernen, kun deltog i kartellet vedrørende ESBO/estere-sektoren.

247 Det skal ligeledes fremhæves med hensyn til de virksomheder, der både deltog i AC-Treuhand-møder vedrørende tinstabilisatorer og ESBO/estere-sektoren, at visse af disse virksomheder ikke nødvendigvis var repræsenteret af de samme fysiske personer i samme perioder, således som det fremgår af den tabel, der er indeholdt i bilag I til den anfægtede beslutning.

248 Uanset om der er et delvist sammenfald mellem de berørte virksomheder, er det følgelig udelukket, at alle de omhandlede virksomheder og deres repræsentanter var bevidste om, at de deltog i et fælles formål, som er karakteristisk for, at der foreligger en enkelt overtrædelse.

249 For det andet bemærkes, at den omstændighed, at der er tale om markeder for forskellige produkter, selv om det drejer sig om beslægtede produkter, er et kriterium, der er relevant for fastlæggelsen af rækkevidden og dermed sammenfaldet mellem overtrædelserne af artikel 81 EF (jf. Rettens dom af 19.5.2010, sag T-11/05, Wieland-Werke m.fl. mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 83 og den deri nævnte retspraksis).

250 Selv om det i den foreliggende sag ikke er bestridt, at markederne for de omhandlede produkter er i det mindste beslægtede, kan de omhandlede produkter, dvs. tinstabilisatorer, ESBO og estere, ikke anses for at henhøre under det samme marked for at fastslå, at der foreligger en enkelt overtrædelse.

251 Uafhængigt af spørgsmålet om deres kemiske og fysiske egenskaber og anvendelse fremgår det indledningsvis, således som det blev bemærket i denne doms præmis 245, at det kun er de store europæiske koncerner inden for sektoren, der både leverede tinstabilisatorer, ESBO og estere.

252 Det fremgår dernæst af de forskellige dokumenter, der er tilgået sagens akter, og af selve den omstændighed, at der blev afholdt selvstændige møder for hvert af de omhandlede produkter, at de priser, der blev anvendt og i det foreliggende tilfælde fastsat ulovligt mellem konkurrenterne, afveg betydeligt alt efter, om det drejede sig om tinstabilisatorer eller ESBO/estere-sektoren.

253 Endelig skal det fremhæves, således som Kommissionen med rette har gjort gældende, og som sagsøgeren ikke har bestridt indholdsmæssigt, at visse virksomheder, såsom Baerlocher og Reagens, både var leverandører af tinstabilisatorer og købere af ESBO og estere.

254 Det var følgelig med rette, at Kommissionen lagde til grund for at afvise, at der foreligger en enkelt overtrædelse, og konkludere, at der er tale om to særskilte overtrædelser vedrørende henholdsvis tinstabilisatorer og ESBO/estere-sektoren, at disse produktmarkeder var forskellige.

255 For det tredje skal det fremhæves, at den omstændighed, at de to karteller eventuelt måtte omfatte to produktmarkeder, ikke nødvendigvis udelukker, at de indgår i samme overordnede plan, for så vidt som det kan fastslås, at de fremstår som et supplement til hinanden hvad angår betingelser og koordination.

256 De forskellige former for udvist adfærd kan imidlertid ikke kvalificeres som en enkelt og vedvarende overtrædelse, eftersom de ikke fremstod som et supplement til hinanden i den forstand, at hver af disse handlinger bidrog til at imødegå en eller flere konsekvenser af den normale konkurrence og gennem et samspil bidrog til virkeliggørelsen af de af overtræderne tilstræbte samlede konkurrencebegrænsende virkninger i forbindelse med en overordnet plan med et fælles mål.

257 Det skal indledningsvis bemærkes, således som det blev fremhævet i denne doms præmis 253, og som ikke er bestridt af sagsøgeren, at visse deltagere i et af de to omhandlede karteller var kunder hos virksomheder, der deltog i det andet kartel.

258 Det ville imidlertid, således som sagsøgeren har gjort gældende i sin besvarelse af klagepunktsmeddelelsen, have været absurd for de virksomheder, der deltog i kartellet vedrørende tinstabilisatorer, såsom Baerlocher og Reagens, at deltage i et overordnet kartel, der udgør en enkelt overtrædelse, eftersom de var kunder i ESBO/estere-sektoren, og som følge heraf blev påført skadelige virkninger fra dette kartel, medmindre de var undtaget fra kartellets virkninger i sidstnævnte sektor, hvilket sagsøgeren imidlertid ikke har påberåbt sig for at godtgøre, at der foreligger en samlet plan, hvilket under alle omstændigheder ikke fremgår af sagsakterne.

259 Det skal dernæst fremhæves, at de to karteller ikke havde samme varighed. Uafhængigt af spørgsmålet om de præcise datoer for deres ophør og den omstændighed, at disse to karteller kan tilregnes sagsøgeren fra den 1. december 1993, den dato hvor sagsøgeren efterfulgte Fides, har sagsøgeren ikke bestridt, at kartellet vedrørende tinstabilisatorer blev påbegyndt i februar 1987, mens kartellet vedrørende ESBO/estere-sektoren først startede i september 1991.

260 Det følger heraf, at medlemmerne af de to karteller hverken kunne have haft en fælles plan eller et fælles formål, som vedrørte den samlede og koordinerede afskaffelse af konkurrence på de to omhandlede markeder (jf. i denne retning Rettens dom af 27.9.2006, sag T-43/02, Jungbunzlauer mod Kommissionen, Sml. II, s. 3435, præmis 312).

261 Det skal endelig fremhæves, således som det fremgår af den tabel, der er opført i bilag I til den anfægtede beslutning, hvilket sagsøgeren selv har medgivet indirekte, men nødtvunget i stævningen, at ikke blot fandt der næsten ingen møder vedrørende tinstabilisatorer sted samme dag, som et møde vedrørende ESBO/estere-sektoren, men disse møder, selv om de ofte fandt sted tidsmæssigt tæt på hinanden, fandt sted med flere dages mellemrum, eller endog med mere end en uges mellemrum.

262 Det følger meget klart heraf, at medlemmerne af de to karteller hverken kunne have haft en fælles plan eller et fælles formål, som vedrørte den samlede og koordinerede afskaffelse af konkurrence på de to omhandlede markeder.

263 Det må i lyset af disse omstændigheder fastslås, at Kommissionen med tilstrækkelig sikkerhed har godtgjort, at der foreligger to særskilte overtrædelser, således at sagsøgerens argument om, at der foreligger en tvivl, der må komme denne til gode, må forkastes, og følgelig, at Kommissionen ikke har begået en retlig fejl ved i 401. betragtning til den anfægtede beslutning at konkludere, at der foreligger en enkelt og vedvarende overtrædelse af artikel 81 EF og artikel 53 i EØS-aftalen med hensyn til tinstabilisatorer og en særskilt, enkelt og vedvarende overtrædelse for så vidt angår ESBO/estere-sektoren.

264 Endelig skal det fremhæves, at alle de foregående betragtninger ikke kan drages i tvivl af sagsøgerens øvrige argumenter.

265 Således er hverken det ensartede formål med den ulovlige adfærd, der lægges sagsøgeren til last, eller den omstændighed, at en enkelt person, nemlig S., havde »animeret« de to karteller, eller den omstændighed, at sagsøgeren ikke har drevet virksomhed på nogen af de omhandlede markeder, relevant i denne sammenhæng, henset til sagsøgerens særlige rolle i forbindelse med overtrædelserne, hvor Kommissionen i tilstrækkeligt omfang har godtgjort, at der er tale om to overtrædelser.

266 Desuden ville en modsat løsning sætte rådgivningsvirksomheder, såsom sagsøgeren, i stand til at mangedoble ulovlige aktiviteter, der har det samme formål med den samme person på forskellige markeder, eller beslægtede markeder, med den ene risiko at blive pålagt en enkelt sanktion, hvilket på ingen måde er tilfredsstillende i forhold til konkurrencereglernes effektivitet og kravene om afskrækkelse.

267 Dermed må det sjette anbringendes første led samt alle de anbringender, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på annullation af den anfægtede beslutning, forkastes.

Om påstanden om ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de pålagte bøder

268 Sagsøgeren har til støtte for sin subsidiære påstand om ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, påberåbt sig fire anbringender samt andet led af et femte anbringende om, for det første, en urigtig bedømmelse af overtrædelsernes varighed (det første anbringende), for det andet, den administrative procedures varighed (det syvende

anbringende), for det tredje, Kommissionens forpligtelse til blot at pålægge sagsøgeren en symbolsk bøde, henset til omstændighederne i denne sag (det fjerde anbringende), for det fjerde, en tilsidesættelse af retningslinjerne for beregningen af bøder af 2006 med hensyn til beregningen af bødens grundbeløb (det femte anbringende) og, for det femte, en tilsidesættelse af nævnte retningslinjer med hensyn til fastlæggelsen af sagsøgerens betalingsevne (det sjette anbringendes andet led).

Om det første anbringende om en urigtig bedømmelse af overtrædelsernes varighed

269 Med det første anbringende har sagsøgeren anført, at Kommissionens bedømmelse af overtrædelsernes varighed er urigtig, idet overtrædelserne ikke varede indtil den 21. marts 2000 med hensyn til tinstabilisatorerne eller indtil den 26. september 2000 med hensyn til ESBO/estere-sektoren.

270 I denne henseende bemærkes, at det blev fastslået i denne doms præmis 48-164, at Kommissionen har godtgjort i tilstrækkeligt omfang, at overtrædelserne forelå i det mindste frem til den 11. november 1999.

271 Selv hvis det blev antaget, at det første anbringende var begrundet, ville det således alene kunne tiltrædes for perioden fra den 11. november 1999 til den 21. marts 2000 med hensyn til tinstabilisatorer og indtil den 26. september 2000 med hensyn til ESBO/estere-sektoren.

272 Det må endvidere antages, bl.a. på grundlag af sagsøgerens skriftlige svar før retsmødet på et spørgsmål fra Retten om dette punkt og af den omstændighed, at sagsøgeren ikke har fremsat nogen indsigelse mod den udarbejdede retsmøderapport i denne henseende, at sagsøgeren med det første anbringende ikke tilsigter en annullation af den anfægtede beslutning, men en nedsættelse af størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt i den anfægtede beslutning, i forbindelse med Rettens udøvelse af sin fulde prøvelsesret.

273 Derfor kan dette anbringende ikke tages til følge med henblik på en ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt.

274 Bødernes størrelse, der, som det fremgår af 713. og 751.-753. betragtning til den anfægtede beslutning, er fastsat som et fast beløb under hensyn til de pågældende overtrædelsers grovhed og varighed, er således ved Kommissionens endelige beregninger blevet nedsat væsentligt i medfør af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003.

275 En eventuel nedsættelse som følge af de sidste og korte perioders varighed gør det ikke muligt i henhold til retningslinjerne af 2006 at foretage en yderligere nedsættelse af størrelserne af de endelige bøder, der er pålagt i den anfægtede beslutning.

276 Dermed må det første anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, forkastes, idet det er irrelevant.

Om det syvende anbringende om den administrative procedures varighed

277 Sagsøgeren har i forbindelse med det syvende anbringende, idet sagsøgeren har påberåbt sig princippet om en rimelig frist, foreholdt Kommissionen, at den administrative procedure var uforholdsmæssig lang, for at opnå, principalt, en annullation af den anfægtede beslutning og, subsidiært, en ændring af denne beslutning med hensyn til en nedsættelse af størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt.

278 Eftersom dette anbringende er blevet forkastet i forhold til en annullation af den anfægtede beslutning, kan en eventuel tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist i givet fald kun omhandle en ændring af størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt i den anfægtede beslutning.

279 Retten finder i forbindelse med udøvelsen af sin fulde prøvelsesret imidlertid ikke, at der er grundlag for at nedsætte størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt i den anfægtede beslutning, i større omfang end det, Kommissionen allerede har gjort, idet den tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, som sagsøgeren har gjort gældende, ikke har haft nogen indvirkning på sagsøgerens udøvelse af sin ret til forsvar.

280 Dette anbringende kan følgelig ikke tiltrædes.

281 For at dette anbringende kan give anledning til en ændring, skal sagsøgeren under alle omstændigheder godtgøre i denne henseende, at Kommissionen har tilsidesat princippet om en rimelig frist.

282 Det er imidlertid blevet fastslået i denne dom, at sagsøgeren ikke har godtgjort en sådan tilsidesættelse.

283 Det syvende anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på en ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, må følgelig forkastes.

Det fjerde anbringende om Kommissionens forpligtelse til blot at pålægge sagsøgeren en symbolsk bøde, henset til omstændighederne i denne sag

284 Sagsøgeren har i forbindelse med det fjerde anbringende anført, at Kommissionen alene burde have pålagt virksomheden en symbolsk bøde, idet artikel 81 EF ikke finder anvendelse på sagsøgeren, at retningslinjerne af 2006 gav Kommissionen denne mulighed, og at Kommissionen blot pålagde en symbolsk bøde i sagen om organiske peroxider.

285 Dette anbringende kan i det foreliggende tilfælde ikke tiltrædes.

286 Det kan således ikke gøres gældende over for Kommissionen, at denne har tilsidesat en angivelig forpligtelse til at pålægge en symbolsk bøde i det foreliggende tilfælde.

287 Ganske vist fremgår følgende af ordlyden af punkt 36 i retningslinjerne af 2006: »Kommissionen kan i visse tilfælde pålægge en symbolsk bøde«, og »[b]egrundelsen for en sådan bøde skal fremgå af beslutningens ordlyd.«

288 Det fremgår imidlertid åbenbart af selve ordlyden af denne bestemmelse, at pålæggelsen af en symbolsk bøde under ingen omstændigheder udgør en forpligtelse for Kommissionen, men blot er en mulighed, der henhører under Kommissionens skøn med forbehold for Rettens kontrol i forbindelse med dennes udøvelse af sin fulde prøvelsesret.

289 Den angivelige forpligtelse, der påhviler Kommissionen, til at pålægge en symbolsk bøde i det foreliggende tilfælde følger heller ikke af Kommissionens tidligere praksis, herunder den bøde, som sagsøgeren blev pålagt i sagen om organiske peroxider.

290 Det fremgår således af Domstolens retspraksis, at den omstændighed, at Kommissionen tidligere har pålagt bøder af en bestemt størrelsesorden i tilfælde af visse typer overtrædelser, ikke kan fratage den muligheden for at forhøje dette niveau inden for de i forordning nr. 1/2003 angivne rammer, hvis det er nødvendigt for at gennemføre Unionens konkurrencepolitik, idet en effektiv anvendelse af Unionens konkurrenceregler tværtimod kræver, at Kommissionen til enhver tid kan tilpasse bødeniveauet efter konkurrencepolitikkens krav (Domstolens dom af 28.6.2005, forenede sager

C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, Sml. I. s. 5425, præmis 169 og 227, og af 8.2.2007, sag C-3/06, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. I, s. 1331, præmis 90).

291 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af sagsøgerens argumentation om, at det angiveligt ikke var muligt at forudse de bøder, der blev pålagt i den anfægtede beslutning.

292 Da denne argumentation indholdsmæssigt svarer til den argumentation, der blev fremført til støtte for det tredje anbringende om en tilsidesættelse af artikel 81 samt af princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, må det forkastes af de grunde, der er anført i denne doms præmis 43-46.

293 Følgelig må det fjerde anbringende, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på en ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, forkastes.

Om det femte anbringende og det sjette anbringendes andet led om en tilsidesættelse af retningslinjerne af 2006

294 Sagsøgeren har med det femte anbringende og det sjette anbringendes andet led anført, at Kommissionen har tilsidesat retningslinjerne af 2006 for det første derved, at de bøder, der er blevet pålagt sagsøgeren i den anfægtede beslutning, ikke burde være fastsat som et fast beløb, men på grundlag af de honorarer, der blev opkrævet for levering af ydelserne med forbindelse til overtrædelserne, i overensstemmelse med den metode, der er fremstillet i retningslinjerne af 2006, og for det andet derved, at Kommissionen burde have taget sagsøgerens betalingsevne som omhandlet i punkt 35 i retningslinjerne af 2006 i betragtning.

295 Det femte anbringende og det sjette anbringendes andet led kan ikke tiltrædes i det foreliggende tilfælde.

296 Det må således for det første lægges til grund, at sagsøgerens femte anbringende beror på en urigtig præmis.

297 Det fremgår ganske vist af retningslinjerne af 2006, at »[m]ed forbehold af punkt 37 [i nævnte retningslinjer] vil Kommissionen anvende følgende totrinsmetode til fastsættelse af den bøde, der skal pålægges virksomheder«, dvs. at »[f]ørst fastsætter Kommissionen et grundbeløb for hver virksomhed«, og »[d]ernæst kan den regulere dette grundbeløb i op- eller nedadgående retning«, idet det dels præciseres, at bødens grundbeløb »fastsættes på basis af en bestemt del af afsætningens værdi, som afhænger af overtrædelsens grovhed«, dels, at »[m]ed henblik på at fastsætte bødens grundbeløb anvender Kommissionen værdien af virksomhedens afsætning af varer eller tjenester, som er direkte eller indirekte forbundet med overtrædelsen, i det relevante geografiske område inden for EØS […] normalt […] i det seneste fulde regnskabsår, hvor den har deltaget i overtrædelsen« (punkt 9-13 i retningslinjerne af 2006).

298 Retningslinjerne af 2006 er imidlertid et instrument, der – under overholdelse af trinhøjere retsregler – har til formål at præcisere de kriterier, som Kommissionen anvender i forbindelse med udøvelsen af den skønsbeføjelse ved bødefastsættelsen, som artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 indrømmer den. Retningslinjerne udgør ikke den retlige hjemmel for en beslutning, der fastsætter bøder, og som har hjemmel i forordning nr. 1/2003, men fastlægger generelt og abstrakt den metode, som Kommissionen har pålagt sig selv at anvende med henblik på udmålingen af de bøder, der pålægges ved denne beslutning, og de garanterer dermed retssikkerheden for virksomhederne (jf. Rettens dom af 14.12.2006, forenede sager T-259/02 - T-264/02 og T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 5169, præmis 219 og 223 og den deri nævnte retspraksis).

299 Selv om retningslinjerne således ikke kan anses for retsregler, som vedkommende myndighed under alle omstændigheder er forpligtet til at overholde, fastsætter de dog vejledende regler for den praksis, der skal følges, og som vedkommende myndighed ikke kan fravige i konkrete tilfælde uden at angive grunde hertil (jf. Domstolens dom af 18.5.2006, sag C-397/03 P, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, Sml. I, s. 4429, præmis 91, og dommen i sagen Romana Tabacchi mod Kommissionen, præmis 72).

300 Kommissionens begrænsning af sin egen skønsbeføjelse som følge af vedtagelsen af retningslinjer er imidlertid ikke uforenelig med opretholdelsen af en væsentlig skønsmargen for Kommissionen (Rettens dom af 8.7.2004, sag T-44/00, Mannesmannröhren-Werke mod Kommissionen, Sml. II, s. 2223, præmis 246, 274 og 275).

301 Kommissionen har i denne henseende præciseret i punkt 37 i retningslinjerne af 2006, at »[s]elv om der i disse retningslinjer redegøres for den generelle metode til fastsættelse af bøder, kan det være berettiget, at [den] fraviger denne metode […], hvis der gør sig særlige forhold gældende i en given sag, eller det er nødvendigt at sikre et afskrækkende niveau i et bestemt tilfælde«.

302 Det må konstateres, at sagsøgeren i den foreliggende sag ikke har drevet virksomhed på de markeder, der er berørt af overtrædelserne, således at værdien af virksomhedens afsætning, der er direkte eller indirekte forbundet med overtrædelserne, var nul eller ikke afspejlede virkningen af sagsøgerens deltagelse i de omhandlede overtrædelser.

303 Kommissionen var dermed ikke i stand til at lægge værdien af sagsøgerens afsætning på de omhandlede markeder til grund, og den kunne heller ikke tage udgangspunkt i de honorarbeløb, som sagsøgeren opkrævede, eftersom de på ingen måde afspejlede nævnte værdi.

304 Disse særlige omstændigheder i denne sag gjorde det muligt for, eller endog forpligtede, Kommissionen til at fravige den metode, der er fremstillet i retningslinjerne af 2006, på grundlag af nævnte retningslinjers punkt 37 (jf. i denne retning og analogt Domstolens dom af 7.6.2007, sag C-76/06 P, Britannia Alloys & Chemicals mod Kommissionen, Sml. I, s. 4405, præmis 30).

305 Kommissionen har dermed med rette fraveget den metode, der er fremstillet i retningslinjerne af 2006, ved at fastsatte bødebeløbet til et fast beløb inden for det loft, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003.

306 Kommissionen kan ganske vist kun gøre retningslinjernes punkt 37 gældende, hvis den angiver en tilstrækkelig begrundelse herfor i den omhandlede anfægtede beslutning, og tilsvarende gælder for de kriterier, der er lagt til grund ved fastsættelsen af størrelsen af den pålagte bøde.

307 I det foreliggende sag er det imidlertid ubestridt, at Kommissionen har angivet en tilstrækkelig begrundelse i 746.-751. betragtning til den anfægtede beslutning for at begrunde størrelsen af de bøder, der er pålagt sagsøgeren.

308 Retten finder under udøvelse af sin fulde prøvelsesret under alle omstændigheder, at størrelsen af de bøder, der er blevet pålagt sagsøgeren for de overtrædelser, der er blevet fastslået i den anfægtede afgørelse, er passende, bl.a. henset til nævnte overtrædelsers grovhed.

309 For det andet må det fastslås, at det sjette anbringendes andet led heller ikke kan tages til følge.

310 Det fremgår ganske vist at punkt 35 i retningslinjerne af 2006, at »[Kommissionen] [u]nder særlige omstændigheder […], efter anmodning, [kan] tage hensyn til en virksomheds manglende betalingsevne i en given social og økonomisk kontekst«.

311 Det forholder sig ikke desto mindre således, at uanset spørgsmålet om sagsøgerens reelle økonomiske situation er det ubestridt, at sagsøgeren ikke har indgivet en anmodning til Kommissionen i denne henseende.

312 Retten har allerede fastslået, at en nedsættelse af bødens størrelse i henhold til punkt 35 i retningslinjerne af 2006 er underlagt tre kumulative betingelser, nemlig at der skal indgives en anmodning under den administrative procedure, at der skal foreligge en særlig social og økonomisk kontekst, og at virksomheden skal bevise sin manglende betalingsevne, idet den skal fremlægge objektive beviser for, at en bøde ville medføre ubodelig skade for dens levedygtighed og gøre dens aktiver fuldstændig værdiløse, hvilket ikke nødvendigvis indebærer en indledning af en likvidationsprocedure, hvis der foreligger aktiver af værdi (Rettens domme af 16.6.2011, forenede sager T-204/08 og T-212/08, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 3569, præmis 171, og sag T-199/08, Ziegler mod Kommissionen, Sml. I, s. 3507, præmis 165).

313 Sagsøgeren kan følgelig ikke anfægte, at Kommissionen ikke har indrømmet virksomheden en nedsættelse på dette grundlag.

314 Det sjette anbringendes andet led samt de øvrige anbringender, som sagsøgeren har gjort gældende med henblik på ændring af den anfægtede beslutning med hensyn til størrelsen af de bøder, som sagsøgeren er blevet pålagt, må følgelig forkastes.

315 Henset til samtlige ovenstående betragtninger bør Kommissionen frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

316 I henhold til artikel 87, stk. 2, i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør virksomheden i overensstemmelse med Kommissionens påstande pålægges, foruden at bære sine egne omkostninger, at betale Kommissionens omkostninger i overensstemmelse med dennes påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Tredje Afdeling):

1) **Europa-Kommissionen frifindes.**

2) **AC-Treuhand AG betaler sagens omkostninger.**

Czúcz Labucka Gratsias

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. februar 2014.

Underskrifter